

2 1308

Λ Ο Γ Ο Σ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

παρὰ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΔΕΞ. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

κατὰ

ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΘΩΝΕΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΕΙΟΥ ΚΑΘΙΔΡΥΞΕΩΣ

τῇ 20 Μαΐου 1861.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

1861.

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

παρὰ

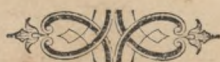
ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΛΕΞ. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

κατὰ

ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΘΩΝΕΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΕΙΟΥ ΚΑΘΙΔΡΥΣΕΩΣ

τῇ 20 Μαΐου 1861.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

1861.

Ἐπειδὴ δ' ἔθος ἀκαδημαϊκὸν ἐπεκράτησε νὰ πανηγυρίζηται αὕτη διὰ τινος ἀπὸ τοῦτου τοῦ βήματος ἀγορεύσεως, ἥς ἡ ὑπόθεσις ἐπιτρέπεται τῇ τοῦ ἀγορεύοντος ἐκλογῇ, ἔστω μοι, ἀφ' οὗ ἐμνήσθην τῆς οἰκτρᾶς ὄψεως ἣν παρίσα ἐν ἡμέραις θαλεαῖς ἢ ποτὲ κλεινῇ πόλιν τῶν Ἀθηναίων, νὰ ἐκθέσω διὰ βραχέων ὁποία τις ἦν αὕτη ἐν γένει ὅταν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἔλαμπε πρώτη καὶ ἐνδοξοτάτη μεταξὺ τῶν πόλεων. Ναὶ μὲν, σήμερον ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς ἐλευθερίας ἀνακύπτει ἐκ τῶν ἐρειπίων της, καὶ τὴν ἀμορφίαν αὐτῆς διαδέχονται σεμνοὶ ναοὶ, ὠραῖαι οἰκίαι, ὁδοὶ εὐθύτομοι, καὶ ἐν εὐσκόις κήποις ἡ ἀηδὼν πάλιν κελαδεῖ πρὸς τὸ ρόδον, καὶ ἐν γένει πρὸς καλλιπισμόν αὐτῆς συναμιλλᾶται ἡ ἀνατολικὴ τῆς φύσεως καὶ τοῦ κλίματος καλλονὴ μετὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς εὐρυθμίας. Ἀλλ' ἐν ᾧ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εὐνομίας εἰς νέαν ἀναγεννᾶται μορφήν, καὶ ἐξαλείφονται ὅσμημέραι τὰ ἔχνη τῶν συμφορῶν καὶ τῶν ἐξολοθρεύσεων, κινδυνεύουσι νὰ συναπολεσθῶσι καὶ πολλὰ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος ἔχνη, καὶ αἱ ἀρχαῖαι Ἀθῆναι νὰ ἐξαφανισθῶσιν ὑπὸ τὸν μανθῦαν τοῦ πολιτισμοῦ πολὺ μᾶλλον, ἢ ὅτε ἐκάλυπτε τὸν σεβαστὸν αὐτῶν σκελετὸν στρῶμα κόνιος καὶ ἐρειπίων τῶν βαρβάρων αἰώνων. Διὰ τοῦτο, ἐνῷ ὁ νέος βίος αἰπαιτεῖ καὶ ἐπιφέρει ἀλλοιώσεις ἐπ' ἀλλοιώσεων, καὶ ἀληθῶς νέας ἀπεργάζεται τὰς Ἀθῆνας¹, μικρά τις ἐκδρομὴ εἰς τὰς ἀρχαίας ἐκεῖνας, οὐχὶ μετ' ἀξιώσεων γινομένη ἐπιστημονικῆς ἀκριβολογίας, ἥτις ἤθελε καταστήσει αὐτὴν μακροτέραν ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν, καὶ ὀχληροτέραν τῇ ὁμηγύρει, ἀλλὰ μόνον εἰς πρόχειρον διέγερσιν ἀναμνήσεων, κοινῶν μὲν βεβηλῶς, πάντοτε ὁμῶς ὠφελίμων καὶ προσφιλῶν, ἔσως τύχη ἐπεισικῶν ἀχροατῶν, ἀφορώντων μᾶλλον εἰς τὴν λαμπρότητα τοῦ θεάματος ἢ εἰς τὴν ἀτεχνίαν τοῦ ξεναγοῦ.

(1) Novae Athenae, ἐπιγρ. τοῦ ὑδραγωγείου τοῦ Ἀδριανοῦ.

Καὶ δὴ ἀνέλθωμεν ἐκ τοῦ Πειραιῶς, τὸ Ἀλίπεδον διελάσαντες, καὶ παρὰ τὸ Μακρὸν πορευόμενοι τεῖχος, οὐχ πάντως τὸ Φαληρικὸν ¹, τὸ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν ἀφ'εστῶς, καὶ ἀπὸ Λυσάνδρου οὐδέποτε ἀνοικοδομηθὲν, οὐδ' αὐτὸ τὸ Νότιον ἢ Διὰ μέσου καλούμενον, ὃ προσέθηκεν ὁ Περικλῆς ², μηδὲ τὴν δι' αὐτοῦ καὶ τοῦ βορείου τείχους διέλθωμεν, διότι οὐ μόνον στερούμεθα τῆς καλῆς τοῦ πεδίου θέας, ἀλλὰ καὶ φθάνομεν μεταξύ Πνυκὸς καὶ Μουσείου εἰς τὰς Ἰππάδας πύλας ³, ἃν καλῶς ἀπομνημονεύω τὸ ὄνομα, ὧν ἀνάντης ἡ πρόσθαις, καὶ ἵπποις μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ τῷ ἡμετέρῳ δίφρῳ βατή. Ἡ ὁδὸς ἡμῶν παρατείνει τὸ βόρειον ἢ ἔξωθεν τεῖχος ¹, κατ' αὐτὴν που τὴν διεύθυνσιν τῆς νῦν Πειραικῆς. Προσελθόντες τῷ περιθόλῳ τῆς πόλεως, ἃν ἐξακολουθήσωμεν εὐθὺς πρὸς βορρᾶν, ἀφικνούμεθα εἰς τὸ Δίπυλον, τὰς Ἱερὰς ἢ Θριασίας ⁴ πύλας, ὅπου σήμερον ἡ σχεδὸν ὁμώνυμος Ἀγία Τριάς. Αὕτη εἶναι ἡ ἐπισημοτέρα τῶν εἰσόδων τῆς πόλεως, ἀλλ' εἶναι ἀπωτέρα ἡμῶν, καὶ προσέτι ἐκτιθέμεθα παρ' αὐτὴν εἰς ἀσέμων γυναιῶν δυσφήμους συναντήσεις ⁵. Κάμφωμεν μᾶλλον πρὸς δεξιὰ, καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Ἑπτατάλκου ⁶, τοῦ πετρῶδους λοφιδίου, ἐφ' οὗ ἵστατο ἄλλοτε τὸ μνημεῖον τοῦ Χαλκούδοντος ⁷, ἵσταται δὲ νῦν ἡ ἐκκλησία τοῦ Χαλκουρίου, ἐντεῦθεν τοῦ στρογγύλου πύργου καὶ τοῦ λαξευτοῦ βράχου, ὅστις εἶχεν ἐπίθεμα τὸν τοῦ Πραξιτέλους

(1) Θεκ. Β, 13.—(2) Πλάτ. Γοργ. σ. 455.—Πλούτ. Περ. 13.—Ἀντιφ. ἐν Ἀρπ.—(3) Ψ. Πλούτ. Β. Ι' Ρ. Ὑπερίδης, ιε'.—Leake, Ath. Ἑκδ. Α'. μετάφρ. Γερμ. σ. 385. Ἑκδ. Β. σ. 447.—(4) Πλούτ. Περ. 30.—Ἀρπ. φ. Ἀνθεμόκριτος.—(5) Σχλ. Ἀρστφ. Ἰππ. 769.—Σουῖδ. φ. Κεραμ.—Ἡσύχ. αὐτ. καὶ Δημιαῖα.—Λουκ. Ἑταίρ. διάλ. δ'.—(6) Πλούτ. Σύλλ. Ι4.—(7) Πλ. Θησ. 27.

ἔπρω ἐφεστηκότα στρατιώτην ¹, ἴσως τὸν κοσμοῦντα σήμερον τὴν Κυριναλαίαν πλατεῖαν τῆς Ῥώμης, ὑπερβῶμεν τοὺς οὐχὶ λίαν ἀνωμάλους πρόποδας τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν, καὶ ἡ ἀκριβῶς ὑπὸ τὸν λόφον αὐτὸν ἀνοιγομένη πύλη εἶναι ἡ Πειραικὴ.

Εἰσελθόντες δὲ, μὴ χρονοτριβήσωμεν περὶ τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, τὸ περιέχον σκεύη εἰς παρασκευὴν τῶν πομπῶν ², δι' ὃ καὶ εἰς ἐκκλησίαν τῆς ἀγίας Παρασκευῆς μετεποιήθη ὕστερον, μὴδὲ περὶ τὸν τῆς Δήμητρος ναόν, ὅστις, διὰ τὸ αὐτόθι ἄγαλμα τοῦ Ποσειδῶνος ³, καθιερώθη ἔπειτα τῷ ἁγίῳ Νικολάῳ, Ποσειδῶνι τῶν χριστιανῶν, ἀλλὰ σπεύσωμεν πρὸς τι ὕψωμα, «ὡς ἂν ἡμῖν ἐκ περιωπῆς καταφανῇ πάντα ἧ τὰ ἐν τῇ πόλει ⁴», καὶ γενικὴν τινα λάβωμεν τῆς συνόλου ἐπόψεως ἔννοιαν. Ἰδοὺ πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμῶν λόφος πρὸς ὃν ἄγουσι στοαὶ ἀλλήλας ἐκδεχόμεναι. Διαβάντες διὰ τῶν δύο παραλλήλων τούτων ⁵, τῆς Βασιλείου καὶ τῆς τῶν Δώδεκα Θεῶν, ὧν τὴν μὲν ἴσως διεδέχθη ὁ Ἅγιος Ἡλίας ⁶, τὴν δὲ ἡ ἐκκλησία τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων, προσέχοντες δὲ μὴ ἀφυπνήσωμεν τὰς σεμνὰς Εὐμενίδας, αἵτινες ῥέγχουσιν εἰς τοῦτο τὸ βάραθρον ⁷, ἀναβῶμεν τὸν ὑπερτείνοντα ἀπὸ τομῶν ὄχθον, τὸν περιώνυμον Πάγον τοῦ Ἄρεως, οὗ καὶ βλέπομεν κατὰ τοὺς πρόποδας τὸν Ναόν ⁸.

Μεγαλοπρεπῶς ἀναπαύεται ὑφ' ἡμᾶς ἡ πόλις εἰς τοὺς κόλπους καταφύτου πεδίου. Τὸν ὀρίζοντα αὐτῆς περικλείουσιν, εἰς διαυγῇ διαγραφόμενοι οὐρανόν, καὶ εἰς σιληπνὴν ἀτμοσφαῖραν λουόμενοι, ὁ μελισσοτρόφος Ὑμηττὸς πρὸς ἀνατολάς, πρὸς δυσμὰς ὁ Κορυδαλὸς καὶ ὁ Αἰγάλεως ⁹, βαθ-

(1) Πασ. Α. 2. — (2) Αὐτ. — (3) Αὐτ. — (4) Λεκ. Ἀλ. ἐ. — (5) Πασ. Α. 3. — (6) Ἅϊς---Ἡλίας ἀντὶ Βασιλείου. — (7) Πασ. Α. 28. Ζ. 25. — Εὐριπ. Ἰφιγ. ἐν Τ. 262. Ὁρέστ. 1665. Ἡλέκτρ. 1269. — Αἰσχ. Εὐμ. 1001. — (8) Πασ. Α. 8. — (9) Στρεβ. σ. 395. — Θουκ. Β. 19. — Ἡρόδ. Η, 90.

μηδὸν ὑφούμενος μέχρι τῶν ἀποτόμων κορυφῶν τοῦ Πάρ-
 νηθος, ὧν μία, ἡ περιφερὴς ἐκείνη καὶ μεμονωμένη, εἶναι
 ἡ Φυλὴ, μεγαλάνυμος βωμὸς τῆς ἐλευθερίας. Πρὸς βορρᾶν
 δ' ὀρίζει τὴν θεὰν μακρὰν μὲν ὁ καλλιμάρμαρος Βρυλησσοῦς,
 σχῆμα ἔχων βασιλικῆς σκηνῆς ἀναπεπταμένης, ἐγγύτερον δὲ
 ἡ σειρὰ τοῦ Λυκαβητοῦ μετὰ τῆς ὀξείας ἄκρας τοῦ Ἀρχέ-
 σμου, ἣν στέφει ὁ βωμὸς τοῦ Ἀρχεσμίου Διὸς, καὶ πρὸς
 μεσημβρίαν συγχεῖται μετὰ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ ἡ κυανῇ
 θαλάσῃ, τὸ εὐρὺ στάδιον τῆς δόξης τῶν Ἀθηναίων. Ὑπὸ δὲ
 τοὺς πόδας ἡμῶν, ἡ πόλις, τροχοειδῆς, κατὰ τὸν χρησμόν ¹,
 περιβάλλει τὴν Ἀκρόπολιν κύκλῳ, ὡς ὀμφαλὸν ἐν ἀσπίδι ²,
 ἔχουσα περίμετρον δυναμένην, μεθ' ὅλων τῶν ὀχυρωματικῶν
 αὐτῆς ἐλιγμῶν, νὰ ἐκτιμηθῇ ὡς ἐξ ἀπλῆς ὄψεως εἰκάσαι, εἰς
 τεσσαράκοντα πέντε περίπου στάδια ³, καὶ παριστᾷ λαδύριν-
 θον οἰκιῶν, καὶ ἐργαστηρίων, καὶ στοῶν, καὶ ναῶν, καὶ παν-
 τοίων οἰκοδομημάτων, εἰς μυριάδα δυναμένων ν' ἀριθμη-
 θῶσι ⁴. Τίς ἐν αὐτοῖς θέλει μᾶς δεῖξει τὴν οἰκίαν τοῦ Θε-
 μιστοκλέους, τὴν οἰκίαν τοῦ Μιλτιάδου; Ἀφανεῖς αὗται συγ-
 χέονται μετὰ τῶν πολλῶν, κατ' οὐδὲν αὐτῶν σεμνότεραι
 οὔσαι. Ὅσαι δὲ λαμπρότεραι φαίνονται καὶ αὐτῶν τῶν δη-
 μοσίων οἰκοδομημάτων, ταύτας ἀνεγείρουσιν ἀλαζόνες ὑψί-
 πλοῦτοι, ἐκ τῶν τὰ κοινὰ καρπουμένων ⁵. Φαίνεται δ' ἐν
 γένει κακῶς ἐβόρυστομημένη ἡ πόλις, διὰ τὴν τοῦ σχεδίου

(1) Ἡρόδ. Ζ, 140.—(2) Πινδ. Ἀποσπ. Γ.—Ἀριστείδ. Παναθ. Α.—
 Στ. β. Θ. 396.—(3) Κατὰ Θουκ. Β, ιγ'. στάδια 43, καὶ ἡ μετὰ τοῦ
 Φαληρικοῦ καὶ βορείου μακροῦ τείχους ἔκτασις, ἥτις (ἀπὸ Φιλοπάππης
 μέχρι τοῦ δυτ. πέρατος τῆς Πυκνῆς) δὲν ὑπερβαίνει τὰ 4 στάδια. Ὁ
 σχολ. τοῦ Θουκ. μακρόνεται πολὺ τῆς ἀληθείας, λέγων τὴν ἔκτασιν
 17 σταδίων, καὶ λαμβάνει βεβαίως τὴν βάσιν ἀντὶ τῆς κορυφῆς τοῦ
 τριγώνου. [4] Ξενοφ. Ἀπομν. Γ, 6, 14—(5) Δημ. Ὀλυνθ. Γ. ι. Ἐκδ.
 Δούκ.—κ. Ἀριστοchr. γδ'.—π. Συντάξ, ιβ'.

αὐτῆς ἀρχαιότητα ¹, δι' ὃ καὶ δυσκόλως δυνάμεθα νὰ δια-
κρίνωμεν ἐκ τῆς ἀποστάσεως ταύτης καὶ τὰς γενικωτέρας
διαιρέσεις αὐτῆς.

Πρὸς τ' ἀριστερὰ ἐκεῖ, καὶ βορείως τῆς Πειραικῆς πόλης
δι' ἧς εἰσῆλθομεν, ἰδοὺ κατὰ τὴν Ἀγίαν Τριάδα τὸ πολυτελὲς
Δίπυλον, διαιροῦν τὸν Ἐξω τοῦ Ἑσω Κεραμικοῦ ², καὶ
ἀπ' αὐτοῦ δρόμος εὐρὺς, ἔχων ἐκατέρωθεν ἐργαστήρια καὶ
στοὰς ³, διήκει μέχρι τῆς ἀνόδου πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν ⁴,
ἐφαπτόμενος καὶ τῆς ἀγορᾶς ⁵. Περαιτέρω δὲ τοῦ Διπύλου
ὕποφαινεται, νομίζω, καὶ ἑτέρα Πύλη, ἐπίσης ἄγουσα πρὸς
τὸ πολυάνδριον τοῦ Ἐξω Κεραμικοῦ, καὶ ἴσως εἰσὶν αὐτὰ
αἱ Ἑριαῖται, ἣ πύλαι τῶν τάφων ⁶. Πέραν δὲ τοῦ δρόμου,
πρὸς ἀνατολὰς καὶ βορρᾶν τοῦ Κεραμικοῦ καὶ βορείως τῆς
Ἀκροπόλεως, ἡ πυκνὴ συνοικία ἐκείνη εἶναι ἡ Μελίτη, πε-
ριέχουσα καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Ἀγορᾶς. Καὶ τὸ μὲν ὑψηλὸν
αὐτῆς τοῦτο μέρος, τὸ τῇ Ἀκροπόλει εὐθὺς ὑποκείμενον, εἶναι
ὁ Κολωνός, ὅστις, καθ' ὃ τῇ ἀγορᾷ συνεχῆς, καὶ Ἀγοραῖος
λέγεται ⁷. τὸ δὲ ταπεινότερον ἐντείνεται μέχρι τῶν πρὸς
δυσμὰς αὐτῆς καὶ ἄνω τοῦ Κεραμικοῦ φαινομένων ἐκείνων
πυλῶν, κατὰ τὸ Γεράνιον, αἵτινες πρέπει νὰ ᾔναι αἱ Μελι-
τίδες, ἀνοιγόμεναι ἐπὶ τῆς Κοίτης, ὁδοῦ ἣν δοξάζουσιν οἱ
τάφοι τοῦ Κίμωνος, τοῦ Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ⁸, καὶ ἔτι
βορειότερον μέχρι τῶν Ἀχαρνικῶν πυλῶν, περὶ τὴν πλατεῖαν
χειμένων τοῦ Ὁθωνος. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Μελίτης πρὸς ἔω διὰ

(1) Δικαταρχ. Βί. Ἑλλ. σ. 485.—(2) Θουκ. ΣΤ, 57.—(3) Ἱμέρ. Σοφισ.
Γ.—(4) Ἀρρίαν. Ἀλ. Ἀν. Γ, 16.—(5) Πλούτ. Β. Γ' Ρ'. Λυκούργ. καὶ
φήφ. Γ.—Τ. Liv. XXXI, 24.—(6) Ἑτ. μ. φ. Ἡριά. Adnot. Sylburg.
Ἀρπ. φ. Ἡρία. --- Ὁμ. Ἰλ. Ψ, 126.—Δημ. κ. Εὐβοῦλ. 16.—Δείναρχ.
κ. Ἀριστογ.—(7) Σχλ. Ἀριστοφ. Ὀρν. 998. — Πολυδ. Ζ, 132.—Ἀρπ.
φ. Κολωνίτας.—(8) Ἡρόδ. ΣΤ, 103. — Μαρκελ. Βίος Θουκ. Β'.

στενωποῦ διαιρούμενον μεσαίτατον ἐκείνου μέρος τῆς πόλεως, εἶναι ὁ Κολλυτὸς ¹, ἡ πατρίς τοῦ Πλάτωνος καὶ ἡ κατοικία τοῦ Τίμωνος ², πρὶν μισανθρώπως κλεισθῇ εἰς τὸ ἔρημον πυργίον ἐν Ὑμητῷ. Γείτων δὲ τῇ Μελίτῃ περαιτέρω εἶναι ἡ Διόμεια ³, διαιρουμένη, κατὰ τ' Ἀνάκτορα, διὰ τῶν Διομείων πυλῶν εἰς τὴν Ἑσσω καὶ εἰς τὴν Ἑξω, τὴν ἐκτετατομένην μέχρι τοῦ Κυνοσάργους ⁴, Μεσημβρινώτερον δ' αὐτῶν, εἰς τὴν ἀνατολικὴν τοῦ Ἀστεως πλευρὰν ἀνοίγονται αἱ Διοχάρους πύλαι, ἀντικρυ τοῦ Λυκείου ⁵, καὶ πρὸ αὐτῶν μικρὰ πυλὶς παρὰ τὴν κρήνην τοῦ Πάνοπος ⁶. Τὸ δὲ λοιπὸν τῆς πόλεως ἀποκρύπτει ἡμῖν, ἐνταῦθα οὐ ἰστάμεθα, ἡ Ἀκρόπολις· ἀλλὰ νομίζω ὅτι εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς αὐτῆς πρόποδας ἐκτείνεται ἡ κόμη ⁷ τῶν Κυδαθηναίων ⁸, μέχρις Ὀλυμπίου καὶ τῶν παρ' αὐτὸ Αἰγαίων ⁹ καὶ Ἰωνίων ¹⁰ πυλῶν. Αὐτόθι πλεῖστα εἰσὶ μεταλλουργεῖα, ἴσως τὸ μαχαίροποιεῖον τοῦ Δημοσθένους ¹¹, καὶ τὸ ἀσπίδοπηγεῖον τοῦ Ἀπολλοδώρου ¹², καὶ τοῦ Τιμάρχου τὸ ἀργυρεῖον ¹³, ὧν λείψανον ἡ ὑπὸ τὰς οἰκίας αὐτόθι ἀνορυττομένη συχνὴ μετὰλλων σκωρία ¹⁴. Μετὰ δὲ τοὺς Κυδαθηναίεις, ἡ κοιλὰς αὕτη ὀπίσω ἡμῶν, ἡ μεταξὺ τοῦ Μουσειῦ καὶ τῆς Ἀκροπόλεως, εἶναι, ὣν ἡ μνήμη δὲν μ' ἀπατᾷ, ἡ κόμη τῶν Σκαμνωιδῶν, δι' ἧς διήκει ἡ Μύρμηκος ἀτραπὸς ¹⁵, ἴσως ἡ

(1) Στραβ. 65.—Ἰμέρ. ἐν Φωτ. Μυριόβ. σ. 1139.—(2) Λουκ. Τιμ. 7.—(3) Οἱ Διομίεις ἔθυσον Μεταγείτνια. Πλούτ. σ. Φυγ. 5.—Δίομος υἱὸς τοῦ Κολυτοῦ.—(4) Ἡσύχ. φ. Κυνοσάργες.—Σουίδ. φ. Διόμεια.—(5) Στράβ. 397.—Ξενοφ. Ἑλλ. Β, 4, 29.—(6) Πλάτ. Αὔσ. 1.—(7) Ἰσοκρ. Ἀρειοπ. σ. 149.—(8) Ἡσύχ. φ. Κυδαθ.—Σχλ. Πλάτ. Συμπ. 1.—Ant. Hell. N. 57.—(9) Πλούτ. Θησ. 12.—(10) Πλάτ. Ἀξίολχ. 1.—Παυσ. Α, 1.—(11) Δημ. κ. Ἀφόβ. Α, 14.—(12) Αὐτ. ὑπ. Φορμ. α.—(13) Αἰσχ. κ' Τιμάρχ. λ4.—(14) Ὑπὸ τὴν ἐμὴν οἰκίαν, τὴν τοῦ Κ. Παπαρηγοπούλου καὶ μέχρι τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου.—(15) Ἡσύχ. φ. Μύρμ. ἀτρ. καὶ Μύρμ. ὁδοί.—Ἀριστοφ. Θεσμ. 106.—Φωτ. Λεξ. φ. μύρμ. ἀτρ.—Ant. Hell. N. 57.—C. I. G. N. 70.

ἄγουσα ἐκεῖνη πρὸς τὰς Ἰππάδας ¹, μεταξὺ τοῦ Μουσείου καὶ τῆς Πνυκὸς, ἣ καὶ μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ λόφου τῶν Νομφῶν.

Ἄλλ' ἐν ᾧ τὰ ἀπέχοντα οὕτω τηλεσκοποῦμεν, τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν τὴν λαξευτὴν κλίμακα ἀνιόντες, ἄνδρες σεμνοὶ τὴν ἀναβολὴν, τὴν ὄψιν μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἐπίσημοι; Ἄ! ναί, ἰστάμεθα ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ ἐπιφανοῦς ἐκεῖνου κατὰ πᾶσαν τὴν ἀρχαιότητα δικαστηρίου τῶν φοινικῶν, παρ' ᾧ καὶ Θεοὶ δίκας ὑπέσχον, καὶ καθ' οὗ οὐδεὶς ποτε, καὶ καταδικαζόμενος, ὡς ἀδικηθεὶς ἐξανέστη ². Οἱ δ' ἄνδρες οὗτοι εἰσὶν οἱ δικασταί, οὐχὶ ἐκ τῶν ἐξακισχυλίων Ἡλιαστῶν, οἵτινες κλήρω αἵρετοί, διανεμόνται καθ' ἐκάστην εἰς τὰ δέκα πολιτικὰ δικαστήρια ³, τὸ Παλλάδιον, τὸ Δελφίνιον, τὸ Πρυτανεῖον, τὸ Τρόγιον, τὸ Παράθυρον, τὸ Βατραχιεῖον, τὸ Φοινικεῖον, τὸ Ἐπίλυκον, τὸ Μετίχιον, καὶ τὸ ἐν Φρεαττοῦ τοῦ Πειραιῶς, ἀλλ' οἱ τὴν ἄνω Βουλὴν ἀπαρτίζοντες, οἷς μετὰ δόκιμόν τῶν δημοσίων διοίκησιν ἰσόθιον ἐδόθη τοῦτο τὸ γέρας ⁴, ὡς καὶ τὸ μέγα ἐκεῖνο, τοῦ ἐφορᾶν τὴν ὑπ' ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων ἀκριθεῖ τῶν νόμων ἐκτέλεσιν ⁵. Ἰδοὺ αὐτοὶ ἀφ' οὗ ἀνέβησαν, ἀντὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ εὐτελὲς καὶ πηλοστεγὲς τοῦτο οἶκῆμα ⁶, ἐν ᾧ συνεδριάζουσιν ὡς Βουλὴ, ἐλθόντες καταλαμβάνουσι σοβαρῶς τὰς ἑδρας ἐφ' ὑπαίθρου τοῦ βράχου, διότι οὐδ' ὅσιον οὐδὲ πρέπον, οἱ καθαροὶ οὗτοι τὰς χεῖρας νὰ συγκάθηνται ἑμορφιοὶ τοῖς αὐθένταις καὶ ἀνθρωπίνῳ αἵματι μολυνθεῖσιν ⁷.

(1) ψ. Πλουτ. Β. Γ. Ρ. Ὑπερίδης.---(2) Δημ. κ. Ἀριστοκρ. κβ'. κγ'.-(3) Πaus. Α. 28.—Πολυδ. Η, 121.—Σχλ. Ἀριστοφ. Πλ. 278 Σφ. 1105.—Σουῖδ. φ. Βακτριά. — Bekker, Anecd. gr. I, σ. 220. — (4) Ὑπόβ. Δημ. κ. Ἀνδροτ. — (5) Ψήφ. Τισαμ. ἐν Ἀνδοκ. π. μυστ. κβ'. --- Πλούτ. Σόλ. 19.—(6) Vitruv. II, 1.—(7) Ἀντιφ. π. Ἠρόδ. φ. γ'.—Πολ. Η, 10, 110.

Οἱ δ' αὐτοῖς ἐπόμενοι δὴ ἐκείνοι, οἱ ὠχροὶ καὶ τεταραγμένοι, εἰσὶν οἱ διάδικοι, διότι αὕτη ἐστὶ φοινικῆς δίκης κυρία ἡμέρα. Προσαχθέντες δ' ἐκαθέσθησαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δύο λίθων ἀργῶν 1, τοῦ λίθου τῆς ὑθρεως καὶ τοῦ λίθου τῆς ἀναιδείας, καὶ ἐτέθησαν ἐμπρὸς τῶν δικαστῶν οἱ δύο τῆς ψηφοφορίας καδίσκοι, ὅτε ἀπολλὺς καὶ ὁ ἀπολύων 2. Σιγᾶτε λεώς! Ἐστεμμένος προβαίνει ὁ ἱερὺς, καὶ φοθερὰν θυσίαν ἐπιτελεῖ, ἀργὰς ταῖς φοθεραῖς ἐριννύσι 3 κατὰ τῶν ἐπιόρκων προφέρων. Ἄμα δ' ὁ Γραμματεὺς ἀνέγνω τὰς ἀντηγραφὰς 4, τοῦ μὲν ἐγκαλοῦντος, τοῦ δ' ἀντιδιῶχουριζομένου, ἄτρομος ἀναπηδᾷ ὁ διώκων, καὶ θέτων τὸν πῶδα ἐπὶ τῶν ἔτι σπαιρόντων τομίῳν τοῦ κάπρου, τοῦ χριοῦ καὶ τοῦ ταύρου, ὅμνουσιν ἐπὶ ἀπωλείᾳ ἑαυτοῦ, τῶν παιδῶν καὶ τῆς οἰκίας του περὶ τῆς τοῦ ἀντιδίκου του ἐνοχῆς 5, καὶ θαρβράλέως εἰσιὼν τὴν εὐθεΐαν 6, προσάγει μάρτυρας, προκαλεῖ βάσανον τῶν δούλων τοῦ ἐναγομένου 7, ἐξάγει τὰς ἀποδείξεις ἐκ τοῦ ἐχίνου εἰς ὃν εἶχε σφραγίσει αὐτὰς ἢ ἀνάκρισις 8, καὶ ἄνευ ὕδατος δικαζόμενος 9, διότι ἡ δίκη περὶ κακώσεως 10, κεραινοβολεῖ ἐπὶ μακρὰν ὥραν τὸν ἀντίπαλον διὰ ῥύμης φλογερῶν λόγων, καὶ ἀπαιτεῖ αἷμα ἀνθ' αἵματος, διῶχουριζόμενος ὅτι τὸ θῦμα ἐκπνέον δὲν ἐσυγχώρησε τὸν φονέα του 11. Τεθορυθμένος καὶ ὑποτρέμων ἐγείρεται μετ' αὐτὸν ὁ κατηγορούμενος, καὶ τινὰς λέξεις δυσνοήτως τραυλίσας, παραδίδωσι τὸν λόγον εἰς συνήγορον 12, ὅστις διὰ παραγραφῶν 13, ἀντωμοσιῶν καὶ δια-

(1) Ἀντὶ ἀργυρῶν ἐν Πανσ. Α, 28. — (2) Φρόνινχ. ἐν Ἀρπ. καὶ Σουῖδ. — (3) Δείν. κ. Δημ. ιδ'. — (4) Δημ. κ. Στεφ. ιδ'. — (5) Δημ. κ. Ἀριστοκρ. κδ'. — (6) Πολυδ. Η, 57. — Δημ. κ. Στεφ. ψευδομ. Α. γ'. — Ἀρποκρ. — Ὑπόθ, Δημ. κ. Φορμ. — (7) Ἰσαῖ. π. Κίρων κλ. δ'. — Αντιφ. π. Χορ. ή. — (8) Δημ. κ. Βοιωτ. γ'. κ. Στεφ. γ'. ιδ'. ιδ'. κ. Εὐεργ. έ. — Σχλ. Ἀρστωφ. Σφ. 1436. — (9) Αἰσχ. κ. Κτησ. νζ'. κτλ. — (10) Ἀρπ. 161. — (11) Δημ. κ. Εὐεργ. πῆ Μινησ. κβ'. — (12) Αἰσχ. π. πρπρσθ. νή. κ. Κτησ. νή. — (13) Πολυδ. Η, 57.

μαρτυριῶν ¹, καὶ διὰ παντὸς εἵδους ἐνστάσεων, προσπάθει
ν' ἀποφύγη τὴν οὐσίαν τῆς δίκης. Μάταιος ἀγὼν, ὅστις διεγεί-
ρει μόνον τὴν δυσπιστίαν τῶν δικαστῶν, καὶ παρασκευάζει
αὐτοὺς εὐμενεστέρους εἰς τὸν ὕστερον τοῦ διώκοντος λό-
γον ², περιλήψιν ὄντα τοῦ προτέρου, καὶ ἀνασκευὴν τῶν σαθρῶν
ἐπιχειρημάτων τοῦ ἀντιδίκου. 'Ο δ' ἐναγόμενος, τί λοιπὸν ἔ-
γινε; Πῶς δὲν ἀνίσταται καὶ αὐτὸς εἰς δευτερολογία; Ἰδοὺ
τον τὸν κίνδυνον ἐπιγνοὺς, ἐτράπη ἐκεῖ εἰς ἐκουσίαν φυγὴν.
'Αφῆσμεν αὐτὸν φεύγοντα, διότι οὐδεὶς, οὐδ' αὐτοὶ οἱ δικασταὶ
δικαιοῦνται νὰ τὸν κωλύσωσιν ὅταν φύγη πρὶν τὸ δεύτερον
ἀγορεύσῃ ³, καὶ ἀποβλέψωμεν πρὸς τοῦ λόφου τοὺς πρό-
ποδας, ὅπου μέγα πλῆθος συνέρρευσεν, ἐκ τοῦ ἔξω Κερα-
μικοῦ προερχόμενον, καὶ μύρτε κλάδους ἔχον διὰ χειρῶν ⁴.
Ποῖον παράδοξον θέαμα! Ναὺς εἰν' ἐκεῖνῃ ἡ μετ' ἀλαλαγμῶν
καὶ παιάνων προπεμπομένη διὰ τῆς πόλεως; 'Αναχθεῖσα κά-
τωθεν τοῦ 'Αρείου Πάγου, οὗ ἦν ἡγκυροβολημένη ⁵, ἐλαύ-
νεται χιλίᾳ κόπῃ ⁶ διὰ τῶν ὁδῶν, καὶ τὸν ἄνδρον πλοῦν
τῆς βοηθεῖ κολπούμενον ⁷ κροκωτὸν ⁸ ἰστίον πεποικιλ-
μένον ⁹. Ναί, τὸ ἰστίον τοῦτο εἶναι ὁ νέος πέπλος τῆς 'Α-
θηνᾶς, εἰς τὴν 'Ακρόπολιν διὰ τοῦ ξένου τούτου μηχανήματος
ἀναγόμενος, διότι σήμερον τελοῦνται τὰ Παναθήναια, σήμε-
ρον εἶναι ἡ εἰκοστὴ ὁγδόῃ 'Εκατομβαιῶνος ¹⁰. Οἱ ἄρχον-
τες ¹¹ περιστοιχίζουσιν ἐν πομπῇ τῶν 'Εργαστινῶν ¹²
τὸ εὐσεβὲς φιλοτέχνημα, καὶ παρακολουθοῦσιν αὐτὸ γυ-
ναῖκες καὶ παρθέναι βαθύκολποι, φέρουσαι τὰ σκεύη τῶν

(1) Λυσ. x. Παγκλ. δ'.---'Αρπ.---Σουῖδ.---(2) Δημ. x. 'Αφθ. Β. α.--
(3) Δημ. x. 'Αριστοκρ. κδ'.---(4) Θουκ. ΣΤ, 17.---(5) Πaus, Α. 29.---
[6] Φιλόστρ. Σοφ. Β, 15.---(7) 'Αρπ. φ. Τοπεῖον.---Virg. Cir. 21.
26.---(8) Εὐριπ. 'Εκάθ. 464.---(9) Πλάτ. Εὐθύφρ. 6.---Πλούτ. Δημήτρ.
12.---(10) Πρόκλ. εἰς Πλάτ. Τίμ.---(11) Τ' ἀνάγλυφα τῆς ζωοφόρου τοῦ
Παρθενῶνος. Brit. Mus. 18, 21, 221.---(12) 'Εργαστίαι.

θυσιῶν 1. μετ' αὐτάς δ' ἔπονται αἱ τῶν μετοίκων γυναῖ-
κες, ἐν ὑπηρετίδων μέρει τὰ σκιάδια καὶ τὰς ὑδρίας πεφορ-
τισμένα 2. Εὐρωστοὶ θύται ὁδηγοῦσι τὰ λιπαρὰ ἱερεῖα 3 ,
ἃ ἔπεμψε τῇ μητροπόλει ἡ υἱική τῶν ἀποίκων φιλοσοργία 4 ,
καὶ ἄλλοι φέρουσιν ἐν σκάφαις τὰ ὄψα καὶ τὰ τρωγάλια, καὶ
ἐν ἀμφορεῦσι τὸν οἶνον 5 , διὰ τὴν ἐκ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας
ἐστίαν· ἀδλεῖται δὲ καὶ κιθαρίζεται 6 καὶ αἰδοὶ θαλλοφόροι 7
προπορεύονται τοῦ ἐν ταῖς διφρηλασίαις στεφανωθέντων 8
τεθρίππων 9 , καὶ παντὸς τοῦ πλήθους τῶν ἐφίππων 10 καὶ
πεζῶν πανηγυριστῶν 11.

Εἰς τὰς τάξεις τούτων ἀναμιγνέσθαι, παρακλουθήσωμεν τὴν
πομπὴν ἢ μᾶλλον, ἐν ᾗ αὕτη βάδην χωρεῖ, ἴδωμεν ἐπὶ μίαν
στιγμὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ὥραϊον ἐκείνον ναὸν ἐπὶ τοῦ ὑ-
ψώματος πρὸς τ' ἀριστερά. Πῶς διατάζει περὶ αὐτοῦ ὁ ἀρχαι-
δίφης 12; Τοῦτο εἶναι προφανῶς τὸ Θησεῖον. Ἰδοὺ ἔξωθεν
ἐν ζωηραῖς γλυφαῖς παριστώμενοι οἱ ἄθλοι τοῦ ἥρωος, καὶ
τοῦ συναγωνιστοῦ αὐτοῦ Ἡρακλέους· ἰδοὺ δὲ καὶ ἔσω οἱ τοῦ-
χοι διὰ τύκου κατάστικτοι, ὥς ἀπῆται τὸ χρίσμα ἐφ' οὗ ἦσαν
αἱ περίφημοι γραφαὶ τοῦ Μίκωνος καὶ τοῦ Πολυγνώτου 13.
Ἰδοὺ τέλος εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, ὥς καὶ ὁ περιηγητὴς μαρ-
τυρεῖ 14, τὸ τοῦ Πτολεμαίου γυμνάσιον, τὸ περὶ τὸ Βρυ-
σάκιον ἀρτίως ἀνασκαφὴν μετὰ τῶν ἐπωχοδομημένων αὐτῶν
βυζαντινῶν κτιρίων, καὶ ἐντὸς τοῦ περιθόλου αὐτοῦ οἱ θέας
ἄξιοι, ὥς καὶ ὁ Πausanias τοὺς λέγει 15, καὶ ἰδιόρρυθμοι

(1) B. M. 17, 23.---(2) B. M. 17, 24, καὶ ἐν ἐν Ἑλλάδι.---(3) B. M. 25, 84, 87, καὶ 2 τμ. ἐν Ἑλλάδι.---(4) Σχ. Ἀριστφ. Νεφ.---(5) B. M. 25, καὶ 2 τμ. ἐν Ἑλλ.---(6) 1 τμ. ἐν Ἑλλ.---(7) B. M. 28 καὶ ἐν τμ. ἐν Ἑλλ.---(8) Ἀριστφ. Εἰρ. 899. Ἀθῆν. B. 154.---(9) B. M. 25, 28, 30, 31 78, 82.---(10) B. M. 32, 34, 77 καὶ 1 τμ. ἐν Ἑλλ.---(11) 1 τμ. ἐν Ἑλλ.---(12) Ῥός, τὸ Θησεῖον καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Ἀρεως.---(13) Πaus. A. 17,---(14) Αὐτ.---(15) Αὐτ.

οὔτοι Ἑρμαῖ, κολοσσοὶ ὀφιοπόδες, εἰς τετραγώνους προσκείμενοι κίονας ¹. Τίνες δ' ἄρα εἰσὶν οὔτοι οἱ πενιχροὶ τὴν ἐνδυμασίαν, οἱ καθήμενοι εἰς τὸ περιστύλιον τοῦ ναοῦ; Πῶς βλέπουνσι μακρυνομένην τὴν πομπὴν καὶ δὲν τὴν παρακολουθοῦσιν; Εἰσὶ δοῦλοι, ὡς εἰς ἄστυλον ἐνταῦθα φυγόντες τὴν σκληρότητα δεσποτῶν ἀπηνῶν, καὶ ἀπαιτοῦντες νὰ μεταπραθῶσιν εἰς ἄλλους, καθ' ἃ χαριζόμενος αὐτοῖς, ἐπιτρέπει ὁ νόμος ².

Ἄλλ' ἡμεῖς, μὴ ἔχοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους ὅπως μὴ ἀποσπασθῶμεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δράμωμεν κατόπιν τῶν πομπεύοντων, οἵτινες τὴν Βασιλείον παραλλάξαντες, εἰσέδυσαν ἤδη πρὸς ἕω εἰς τὴν Μελίτην. Ὁ ναὸς οὗτος οὐ ἐμπρὸς διερχόμεθα, εἶναι ὁ τοῦ *Ἡφαίστου* ³. ὁ ἱερὸς δ' ἐκεῖνος περίβολος, ὁ ὑπεράνω ἡμῶν πρὸς τὰ δεξιὰ, περὶ τὸ ἐρείπιον τῆς Ὑπαναντῆς ⁴, περιέχει τῆς ἐν *Κήποις Οὐρανίας Ἀφροδίτης* ἀφίδρυμα ⁵. Εἰς αὐτὸν, ταύτην τὴν νύκτα κατήλθον ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως αἱ Ἀρρήφόροι διὰ τῆς ὑπογείου ταύτης διόδου, καὶ κατέθεσαν αὐτόθι τὰ μυστηριώδη κανᾶ, ἀντ' αὐτῶν ἄλλα τῇ Πολιάδι ἀνακομίσασαι.

Ἄλλ' ἰδοὺ ἡμεῖς ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ταύτην μᾶς ἀναγγέλλει ὁ χαλκοῦς οὗτος Ἑρμῆς, ὁ εὐγγραμμος, ὁ εὐπερίγραφος, ὁ ἀγοραῖος ἐπιλεγόμενος ⁶, καὶ ὁ παρ' αὐτῷ Πυλὼν ⁷, δὴ ἀνῆγειρον οἱ Ἀθηναῖοι, νικήσαντες τὸν Κάσσανδρον ἐν ἵππομαχίᾳ. Κατ' αὐτοῦ, φαίνεται, τὸ παράδειγμα φηροδόμησαν μετὰ ταῦτα περὶ τὸ αὐτὸ μέρος, ἐκ δωρεῶν τοῦ Καίσαρος

1] Τρεῖς σώζονται ἐν χώρᾳ.--- 2] Πλούτ. Θεσ. 36.-Πολυδ. Ζ. 13.--- 3] Πaus. Α. 14.-- 4] And. Hell. Ν. 1122.-- 5] Πaus. αὐτ. καὶ 19, καὶ 27. Ἀντὶ Περίβολος..., τῆς ἐν Κ. Ἀφροδίτης οὐ πόρρω, γρ. Περίβολος... τῆς ἐν Κ. Ἀφρ., οὐ πόρρω ἢ ἀντὶ οὐ πόρρω, καὶ δι' αὐτοῦ, γρ. οὐ πόρρω δ' αὐτοῦ.--- 6] Ὁ Ἀπολλοδ. (ἐν Σουιδ. καὶ Ἀρπ. φ. Πάνδημος) συγχέει τὴν Οὐρανίαν μετὰ τῆς Πανδήμου, τῆς ἐν τῷ Ἱππολυτίῳ, πρὸς μεσημβρίαν τῶν Προπυλαίων, καὶ ἐτυμολογεῖ ταύτην ἐσφαλμένως.--- 6] Λεξ. Ζ. Τραγ. 33.-- Πaus. Α. 15.-- 7] Πaus. αὐτ.-- Δημ. κ, Ευέργ. καὶ Μνησιβούλου, ἡ,--- Ἀρπ, Σουιδ. Φωτ. φ. Ερμῆς.

καὶ Αἰγούστου, στοὰν τῇ ἀρχηγέτιδι Ἀθηνᾶ 1, διαμένουσιν
μέχρι καὶ νῦν, ὑπὸ τὴν οὐχὶ ὅλως ἀκατάλληλον ἐπωνυμίαν
Πύλης τῆς ἀγορᾶς.

Ἡ κατάγραφος δ' αὕτη στοὰ, ἡ πρώτη μετὰ τὸν Πυλῶ-
να 1, εἶναι ἡ Ποικίλη βεβαίως. “Προσέλθωμεν οὖν τῇ δια-
νοίᾳ καὶ εἰς τὴν στοὰν τὴν Ποικίλην. Ἀπάντων γὰρ ἡμῶν
τῶν καλῶν ἔργων τὰ ὑπομνήματα ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀνάκει-
ται” 2. Οὐδ' ἐσμὲν μόνοι ἐντὸς αὐτῆς· πολλοὶ ἄνδρες τὴν
πληροῦσι, περιπατοῦντες ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν στηλῶν της. Ἀλ-
λ' αὐτοὶ ὀλίγον φαίνονται προσέχοντες εἰς τὰ θαυμάσια τῆς
τέχνης, τὰ κοσμοῦντα τοὺς τοίχους αὐτῆς, εἰς τοῦ Μίκωνος
τὰς μεγαλογραφίας, αἵτινες νέαν δόξαν προσέθηκαν εἰς τοὺς
ἐνδόξους θριάμβους τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Ἀμαζόνων καὶ
τῶν Περσῶν 3, εἰς τοῦ Πολυγνώτου τὴν ζωγραφικὴν Ἰλι-
άδα, ἐφάμιλλον τῆς ποιητικῆς κατὰ κάλλος καὶ ὕψος. Συνδι-
αλέγονται δὲ σπουδαίως, καὶ ἐρευνῶσι τὰ περὶ φύσεως τοῦ
Θεοῦ, καὶ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ κηρύττουσι τὴν
ἀρετὴν ὑπέρτατον ἀγαθόν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν παθῶν ἀπαλλαγὴν
ὑπερτάτην σοφίαν 4. Χαίρετε, ὦ γενναῖοι τοῦ Ζήνωνος ὁπαδοί!
Αἱ εὐγενεῖς σας μελέται θέτουσι τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τοῖς λαοῖς
τὴν πρώτην καὶ βεβαιωτάτην τῆς ἐλευθερίας κρηπίδα· διότι
οὐδεὶς εἶναι τῶν ἄλλων ἐλεύθερος, ὅστις εἶναι ἑαυτοῦ δοῦλος.
Ἀλλὰ σήμερον μᾶς καλεῖ προβαίνουσα ἡ πομπή· δὲν δυνά-
μεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὰ ἐμβριθῆ σας φιλοσοφήματα.
Ἐς αὔριον τὰ σπουδαῖα! Εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην ἦν ἐκατέρωθεν
κοσμοῦσιν Ἑρμαῖ, ἀναθήματα ἰδιωτῶν καὶ ἀρχόντων 5 θαυ-

(1) C. J. G. 312, 476, 477.—(2) Πaus. αὐτ. --- Λoux. αὐτ. --- 3] Αἰσχ. x. Κτησ. νά. --- 9] Πaus. αὐτ. --- Ἀριστ. Λυσιστ. 678. --- Ἀρ-
βαν. Z, 16, 18. --- Αἰλιαν. Z. I Z, 38. --- Δημ. x. Νεαίρ. λ'.---4] Ἰδε Ἀρβαν. Ἐγγ. Ἐπικτ. καὶ Διατρ. --- Μαρκ. Αὐρ. --- Σενέκ. κτλ. ---
5] Ἀρπ. φ. Ἑρμαῖ. --- Αἰσχ. x. Κτησ. ν.

μάσωμεν τὸ ζωηρὸν θέαμα χιλιάδων θεατῶν, σεσωρευμένων ἐφ' ὑψηλῶν ἱκρίων, ὧν τινα ἀλαζωνικῶς καὶ τοὺς Ἑρμᾶς ὑπεραίρουσι ¹. Παρ' αὐτὴν ἐκτείνεται ἡ *Μακρὰ Στοὰ* ², τὸ δ' ὀπισθεν τῆς στοᾶς ὑψηλὸν τοῦτο μέρος, μέχρις οὗ ἴδρυνται οἱ Τυραννοκτόνοι, καὶ μέχρις οὗ κατὰ τὸ Ἀνακτεῖον καὶ τὸ πέρας τοῦ Κεραμεικοῦ ἄρχεται ἡ πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν ἄνοδος, εἶναι ὁ Ἀγοραῖος Κολωνός ³. Οἱ δ' ἐπ' αὐτοῦ ἱστάμενοι, κατὰ συστήματα συνεσπειρωμένοι, καὶ ἐκ τοῦ ἐνδύματος πτωχοί τινες φαινόμενοι καὶ ἀποχειροβίωτοι, εἰσὶν ἐργάτης λαὸς, ἐκ τῶν δῆμων συνελθόντες, καὶ περιμέροντες μίσθωσιν ⁴. διὰ τοῦτο ἀποβλέπουναι συνεχῶς εἰς τὸ σκιαθηρικὸν καὶ ὕδραυλικὸν τοῦτο ὥρολόγιον, ὃ ἐφιλοτέχνησεν ὁ Μέτων ἐπὶ Περικλέους κατ' αὐτὸ τὸ χεῖλος τοῦ Κολωνοῦ ⁵, καὶ ὃ ἐπ' Αὐγούστου μετεσκεύασαν ὁ ἐκ Κυρῆρσιν τῆς Ἀνδρόνικος εἰς μνημεῖον κατάκοσμον.

Κατὰ δὲ τὸ κέντρον τῆς Ἀγορᾶς ποία κίνησις καὶ ποία ζωή! Ὁ Ἀδριανὸς ἀνῆγειρεν εἰς ἓν μέρος αὐτῆς στοᾶς, ναοὺς καὶ βιβλιοθήκας, ὅλην Ἀδριανούπολιν ⁶, ἧς σώζεται ὁ περιβόλος μετὰ κίωνων φρυγίου λίθου. Πανταχοῦ δ' οἱ ἀγοράζοντες, ἢ περιφέρονται ὑπὸ τὰς πλατάνους ἃς ὁ Κίμων ἐφύτευσεν ⁷, ἢ, μεταξὺ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἀγαλμάτων ⁸ κάθονται ἐπὶ τῶν λιθίνων ἐδρῶν ⁹, ἢ πληροῦσι τὰ κουρεῖα καὶ τὰ μυροπώλια ¹⁰, συνήθεις τῶν ἀργῶν διατριβὰς, πρὸ τῆς μεσημβρίας μάλιστα, πληθούσης τῆς ἀγορᾶς ¹¹. Οἱ

1] Ἀθῆν. Δ, 19.---2] Σχλ. Ἀρστω. Ὀρν. 998.---3] Ἀῤῥ. Ἀλεξ. Ἀναβ. Γ, 16.---Bekk. An. gr. I, 212.---6] Ἀρπ. φ. Κολωνῖται.---Πολυδ. Ζ, 132.---Ἡσύχ. φ. Ὁ ψ' ἤλθε.---4] Ἀρστω. Ὀρν. 998.---Σχλ. αὐτ.---Σουῖδ. φ. Μετων.---5] Πασ. Α. 18.---Spartian. Hadr. XX.---Στ. Βυζ. φ. Ὀλύμπιον.---6] Πλούτ. Κίμ. 13.---7] Ξενοφ. Ἰππαρχ. 3.---8] Λουκ. Ζ. τραγῳδ. 16.---9] Δημ. κ. Ἀριστογ. κδ.---Λυσ. π. Ἀδυν. στ'. κτλ. 10] Ξεν. Ἀπομν. Α, 1.---Σουῖδ. Πληθ. ἀγ.---Περὶ πλ. ἀγ. -- 11] Λυσ. κ. Παγελ. α.---

ἐν τῇ κουρείῳ τούτῳ τῷ παρὰ τοὺς Ἑρμᾶς εἰσὶ Δεκελειεῖς, Πλαταιεῖς δ' οἱ παρὰ τὸν χλωρὸν τυρὸν¹, καὶ οὐ μακρὰν αὐτῶν εἶναι τῶν Χολαργέων ὁ κύκλος², ἐξῆς δὲ τὰ σκεύη, καὶ τὰ σφόδρα, καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ ὁ λιθανωτὸς, καὶ τὰ ἀρώματα, καὶ τὰ γέλγη³, καὶ οἱ λοιποὶ ὅλοι τῶν ὠνίων κύκλοι⁴ καὶ αἱ σκηναί⁵, καὶ πανταχοῦ πέριξ ἡμῶν θόρυβος, καὶ κραυγαί· «Πρίῳ ἔλαιον, πρίῳ ὄξος, πρίῳ ἄνθρακας, πρίῳ ἄρτους! ὁ Προσοχὴ μὴ ἀνατρέψωμεν τὸ φορτίον τῆς ἀρτοπωλίδος, καὶ μᾶς ὕβριση ἢ λοιδωρος⁷, ἡμᾶς ἐγκαλέσ' εἰς τοὺς ἀγορανόμους⁸. Ἐλθωμεν μᾶλλον εἰς τὰς μυρσίνας, πρὸς τὴν καλὴν στεφανοπλόκον⁹, ἥτις ἐρυθρίᾳ χαριεστέρα τῶν ῥόδων τῆς, ὅταν ἀποθλέπη ἐρωτικῶς πρὸς αὐτὴν ὁ γείτων αὐτῆς ὀρνιθοπώλης, μεταξὺ φυσῶν τὰς κίχλας ὅπως φαίνονται λιπαραί, καὶ διὰ πτερῶν ἐκ τῆς ῥινὸς κατ' ὀρμαθοὺς συνείρων τοὺς σπίνους, οὓς πωλεῖ ἐπτά εἰς τὸν ὀβολόν¹⁰. Παρ' αὐτοῖς κάθεται καὶ εὐγενέστερος βιομήχανος, ὁ κιθαρωδὸς ἐκεῖνος, ὅστις χαίρει ὅτι ἡ ἐμπειρία τοῦ τοσοῦτους περὶ αὐτὸν συνάγει ἀκροατάς. Ἄλλ' ὁ κώδων ψοφεῖ ὁ ἀναγγέλλων ὅτι ἀνοίγονται τὰ ἰχθυοπωλεῖα, καὶ πάντες κατέλειπον τὸν κιθαρωδὸν, διότι τοῦτο ἐνταῦθα περιέμενον τὸ σημεῖον· πάντες, ἐκτὸς ἐνὸς, ὅστις,— ἦτον ἄρα ὁ μόνος φιλόμουσος ἐν αὐτοῖς; Ὁχι! ἦτον ὁ μόνος κωφὸς, καὶ δὲν ἤκουσε τὴν κροῦσιν τοῦ κώδωνος¹¹.

Μετὰ τῶν ἄλλων ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλείψωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν παραγινωριζόμενον τρόφιμον τῶν Μουσῶν, διότι ἡ κεφαλὴ τῆς

(1) Αὐτ. 6'.—(2) Ἐπιγραφή ἀρτίως εὑρεθεῖσα.—(3) Εὐπολις ἐν Πολυδ. Θ. 47.—(4) Πολυδ. Γ. 18.—(5) Ἀρπ. φ. Σκηνίται.—(6) Ἀρσ. φ. Ἀχρν. 34.—(7) Αὐτ. Βάτρ. 857.—(8) Αὐτ. Σφ. 1406.—(9) Αὐτ. Θεσμοφ. 448.—(10) Αὐτ. Ὀρν. 1076.—(11) Περὶ Ἰάσου, Στρεβ. ΙΔ, 2.—

πομπῆς φθάσα παρήλλαξεν ἤδη τὸ Ἑλευσίνιον ¹, περὶ τὸ ἔσχατον πέρας τῆς ἀγορᾶς, καθ' ἣν περίπου θέσιν ἡ μικρὰ Μητρόπολις πολλὰ διατηρεῖ ἐντετειχισμένα Ἑλευσινιακὰ ἀνάγλυφα ².

Ἄν ἦν ἄλλη ἡμέρα ἦττον ἐπίσημος, καὶ πρὸ πάντων ἂν ἦν μετὰ τὴν ἔκτην πρυτανείαν, ἴσως θὰ εὐρίσκομεν διὰ σανίδων κεκλεισμένην τὴν ἀγοράν ³. Ὁ ὄχλος θὰ συνέρρει ἐπίσης, ἀλλὰ, κατὰ φυλάς διαιρούμενος, διὰ δέκα εἰς τὸ σανίδωμα ἡνεωγμένων πολῶν, καὶ οὐχὶ πρὸς ἀγορασμὸν ἢ πανήγυριν. Γέρων βρακενδύτης ἀπαντᾷ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς Ἀντιοχίδος ἄνδρα τὴν ὄψιν ἐπίσημον, καὶ προτείνων αὐτῷ ὄστρακον, «γράφον, τῷ λέγει, ἐνταῦθα τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.» — «Καὶ τί ἔχεις πρὸς τὸν Ἀριστείδην;» ἐρωτᾷ ἐκείνος, ἱλαῶς μειδιῶν. — «Ἐνοχλοῦμαι νὰ τὸν ἀκούω πάντοτε δίκαιον.» Καὶ γράφει ὁ Ἀριστείδης, καὶ τὸ ὄστρακον εἰς τὸν σωρὸν μετὰ τῶν ἄλλων ῥιφθὲν, ἀποτελεῖ τὸν ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν τῶν ἐξακισχιλίων. Ἀπέρχεται, ὦ δίκαιε, εἰς παραμυθίαν τοῦ φθόνου τῶν μικρῶν ἀντιπάλων σου ⁴, ἀπέρχεται εὐλογῶν τὴν πατρίδα ἣτις σὲ ἀποβάλλει, καὶ διδάσκων δι' εὐγενοῦς παραδείγματος, ὅτι ὁ χρηστός ἀνὴρ ἀσκεῖ τὴν ἀρετὴν δι' ἑαυτήν, οὐχὶ διὰ τὸν μισθὸν τῆς.

Ἐν τούτοις δ' ἡ ναῦς ἣ τὸν πέπλον φέρουσα, παραμείψασα μετὰ τὸ Ἑλευσίνιον τὸν παρακείμενον ναὸν τῆς Εἰλειθυίας ⁵,

(1) Φιλύστρ. Σοφ. Β, 1, 5. — Ξενοφ. Ἰππαρχ. 3. — Κλήμ. Ἀλεξ. Προτρ. σ. 13. — Ἀνθ. π. μυστ. Χ. — Λυσ. κ. Ἀνδοκ. ἀ. — Πλούτ. π. φυγ. 17. Τὸ ἐσχάτως ἀνασκαφὲν χωρίον, τὸ πρὶν νομιζόμενον Πρυτανεῖον, ἦν περὶ τὴν Ἀγοράν, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ αὐτόθι εὐρεθεῖσαι ἐπιγραφαί. — (2) Ἰδ. ἐμὴν πραγματείαν ἐν Journ. d. sav. Etr. 1861, ---

(3) Λεξ. Ῥητ. φ. Κυρία. — Σχλ. Ἀριστφ. Ἰππ. 852. — (4) Πλούτ. Θεμιστ. 22. — (5) Πaus. Α, 18. — Ant. Hell. II, 1061, 1062. — Ὑπῆρχε βεβαίως σχέσις μεταξὺ τῆς ἀρχαίας Ἑλεσθοῦς (Πίνδ. Ὀλ. ΣΤ, 42) καὶ τοῦ Ἑλευσίνιου. —

στρέφεται ἐφ' ἑαυτῆς, καὶ διὰ τῶν ὑψηλοτέρων προϊούσα τῆς πόλεως, διέρχεται πρὸ τοῦ Πρυτανείου ¹, καὶ ὑπὸ τὰς *Μακρὰς Πέτρας* ², τὴν βόρειον τῆς Ἀκροπόλεως ὄφρυν, εἶτα δ' ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀγρωύλου ³, τὸ Ἀνακείου ⁴, τὸ Πελασγικὸν ⁵, καὶ τὸ Σπήλαιον τοῦ Πανός ⁶, καὶ μετὰ ταῦτα ἐμπρὸς τῆς Θόλου ⁷, ἧς ἀνωτέρω ἴστανται τὰ ἀγάλματα τῶν Ἐπωνύμων ἡρώων τῶν δέκα φυλῶν, ἐμπρὸς τοῦ Βουλευτηρίου τῶν πεντακισίων, τοῦ εἰς κοινὸν ἀρχεῖον ⁸ προωρισμένου Μητρώου, ἐν ᾧ κυλίζει ὁ Διογένης τὸν πίθον του ⁹, καὶ τοῦ Πυθίου, ἣ ναοῦ τοῦ Πατρώου Ἀπόλλωνος ¹⁰ παρὰ τὴν στοὰν τῶν δώδεκα Θεῶν, καὶ ἐλθοῦσα ἐλλιμενίζεται αὖθις ὑπὸ τὸν Ἀρειον Πάγον· ἡ δὲ πομπή, τὸν πέπλον μόνον λαβοῦσα, ἀνέρχεται πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν, κάτωθεν αὐτῆς τῶν τυραννοκτόνων τ' ἀγάλματα καταλείπουσα.

Ἴδου τὰ Προπύλαια ταῦτα ¹¹, ἡ πολυτελὴς πεντάφυλος εἴσοδος, ἡ διαδεχθεῖσα τὴν τῶν Πελασγῶν Ἐννεάφυλον ¹², καὶ δεξιῶς μὲν ἔχουσα τὸν ὠραῖον ναῖσκον, οὗ ἡ Νίκη, μετὰ τὸν ἐν Μαραθῶνι θρίαμβον, ἀπέθεσε τὰ πτερά της, ἀριστερῶς δὲ τὸ οἶκημα τὸ περιέχον ἔργα μεγάλων ζωγράφων ¹³. Οὐδὲν προτείχισμα ἀποκρύπτει τὴν τῶν δωρίων καὶ ἰωνίων στοῶν αὐτῆς ἐναρμόνιον εὐκοσμίαν. Αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθη-

(1) Πaus. Αὐτ. — (2) Εὐριπ. Ἴων, 11, 51, 282, 937, 1400. — (3) Πaus. αὐτ. — Ἡρόδ. Η, 53. — Εὐριπ. Αὐτ. 8. — (4) Πaus. Αὐτ. — Πολύαιν. Στρατ. Α, 21. — Λουκ. Ἀλ. 42. — Δημ. π. Στεφ. ψευδ. κ'. — (5) Θουκ. Β, 17. — Λουκ. Ἀλ. 47. — Δις κατ. 9. — Πολυδ. Η, 102. — (6) Πaus. Α, 28. — Ἡρόδ. ΣΤ, 105. — (7) Πaus. Α, 5. — (8) Δημ. π. Πρπρσβ. — (9) Διογ. Λαέρ. ΣΤ, 2, 22. — (10) Πaus. Αὐτ. 3. — Ἀριστείδ. Α, σ. 112. — Ἀρπ. φ. Ἀπολ. Πατρ. (11) Δημ. π. Συντ. ιβ'. — Ἀρπ. — (12) Σουῖδ. φ. Ἀπέδα. — Φαβορ. φ. Ἠπέδιζον. — Σχλ. Σοφ. Οἶδ. Κολ. 489. — (13) Πaus. Α, 22.

νῶν, ὀργισθεῖσαι ποτὲ ὅτι οἱ ἄνδρες των προσεῖχον περισσό-
τερον εἰς τὸν πόλεμον παρὰ εἰς αὐτάς, ὕψωσαν κατ' αὐτῶν
σημαίαν ἐπαναστάσεως, καὶ κατέλαβον τὴν Ἀκρόπολιν. Μά-
την ἡγωνίζοντο οἱ ἄνδρες νὰ τὰς ἐκπολιορκήσωσι, διὰ πυρ-
πολήσεως τῶν πυλῶν, διότι ἐκεῖναι γενναίως ἡμύνοντο, Ἀ-
χελώους ὕδατος αὐτῶν καταχέουσαι. Ὁ Κινησίας ὅμως, εἰς
τῶν πολιορκητῶν, ἐπὶ πολὺ δὲν ἀντέσχεν εἰς τὴν αὐστηρότητα
τοῦ πολεμικοῦ νόμου, καὶ ἐλθὼν ἐκάλεσε πρὸ τῶν πυλῶν τὴν
καλὴν Μυρρίνην, καὶ ἐζήτηε διαλλαγὴν, καὶ τῇ ἐπρότεινε νὰ
δραπετεύσων εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πανὸς, τὸ ὑπὸ τὰ Προ-
πύλαια. Ἡ ἀστεία αὕτη τοῦ κωμικοῦ ἐπίνοια ¹ θὰ ἦν ἀδύ-
νατος, ἂν ἔξωθεν τῶν Προπυλαίων ὑπῆρχε καὶ ἄλλος περί-
βολος. Ἡ πολυτελής δ' ἀναβάθρα, περὶ ἧς οὐδὲν μνημεῖον ἢ
συγγραφῆς χωρίον τῆς κλασικῆς ἐποχῆς μαρτυρεῖ, φηκοδο-
μήθη ἐπὶ Ῥοιμιτάλκου ἄρχοντος ², ὑπὸ Αὐγούστου καὶ Ἀ-
γρίππου, ὧν τ' ἀγάλματα ἀνήγειρεν ὁ δῆμος εὐγνωμονῶν, ἐπὶ
τοῦ παρὰ τὴν ἀνοδὸν ὑψηλοῦ τούτου βάρους ³, καὶ χαλκοῦν
προσέτι νόμισμα κόψας εἰς μνήμην τῆς κατασκευῆς αὐτῆς ⁴.
Ῥηκοδόμησε δὲ τὰ προπύλαια ἡ Μνησιελὴς ἐν πέντε ἔτεσιν,
ἀντὶ δώδεκα ἑκατομμυρίων δραχμῶν ⁵.

Ἄλλ' ἢ πομπὴ ἀναβαίνει·

« Ὁφείσθε δέ· Καὶ γὰρ ἀνοιγομένων φῶφος ἦδη τῶν
Προπυλαίων. » ⁶.

Ἰδετε τὴν θαυμαστὴν καὶ πολυῦμνον ἄκραν ⁷, ἥτις ἐφα-
μίλλως τῇ φύσει κοσμηθεῖσα ὑπὸ τῆς τέχνης, ἔτι πᾶσα ἱερὰ ⁸,
πᾶσα ἀναθημάτων καὶ ἀγαλμάτων ἀνάπλεως, αὐτὴ ἄγαλμα

(1) Ἀριστοφ. Λυσιστρ. — (2) Ἐπιγραφή ἐν Ἀκροπ. — (3) Πaus.
A, 22. C. J. 309. — (4) Beulé, les Monnaies d' Athènes, σ. 394. — (5)
Ἀρπ. φ. Προπύλαια ταῦτα. — (6) Ἀρσφ. Ἰππ. 1326. — (7)
Αὐτ. — (8) Δημ. Πρπρσβ. ρέ.—

καὶ ἀνάθημα τοῖς Θεοῖς ¹. Οἱ Πελαγοὶ πρῶτοι τὴν ἰσοπέδωσαν ² καὶ ἐτείχισαν, διὸ καὶ ἀφ' οὗ ἔτι ὁ Κίμων ἀνφοροδόμησε τὸ νότιον αὐτῆς τεῖχος ³, παρέμεινε τῇ βορείῃ ἢ ἐπωνυμία τοῦ Πελασγικοῦ, καίτοι μετὰ τὰ Μηδικὰ ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους διὰ παντοίων λίθων ἐν σπουδῇ ἐπισκευασθέντι ⁴. Ποία ἐκπληξίς τοῖς ὁρῶσι, ποία θαύματα ὅπου τὸ βλέμμα στραφῇ! Ἀδύνατον νὰ ἐπιθεωρήσωμεν, οὐδὲ κἄν νὰ ἰδῶμεν, πάντα τ' ἀναρίθμητα ταῦτα ἀριστουργήματα, ἃ παρήγαγε τῆς τέχνης ἡ ὑψηλοτάτη ἔμπνευσις καὶ τὸ καθαρώτατον αἰσθημα. Ἀλλὰ πῶς ἐν βλέμμα κἄν νὰ μὴ ρίψωμεν εἰς τὸν Προπύλαιον τοῦτον Ἑρμῆν καὶ τὰς σεμνὰς ταύτας Χάριτας; Ὁ γλύπτης αὐτῶν εἶναι αὐτὸς ὁ Σωκράτης ⁵, ὅστις ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ὑπερτάτου καλοῦ, ὑψώθη εἰς τοῦ ὑπερτάτου ἀγαθοῦ τὴν ἀδελφὴν ἔννοιαν. Παρ' αὐταῖς ἵσταται ἡ Κλειδοῦχος Ἀθηνᾶ τοῦ Φειδίου ⁶, καὶ ἐντὸς τῶν Πυλῶν ἡ χαλκῇ Λέαινα ⁷, μνημεῖον πατριωτικῆς ἀρετῆς καὶ γυναικείου ἥρωϊσμοῦ. Ταύτην τὴν χαλκῇ Ἀθηνᾶν, ὑπὸ τὴν μεσημβρινὴν στήλην τῆς ἔσω στοᾶς, ἀνήγειρεν ὁ Περικλῆς, εὐχαριστήριον τῇ Θεᾷ, ἣν ἐπωνόμασεν Ὑγείαν, διότι κατ' ἄναρ τῷ ἐδίδαξε πῶς νὰ ἰάνῃ ἓνα τῶν οἰκοδόμων τῶν Προπυλαίων, ἐκ τῆς ὀροφῆς αὐτῶν πεζόντα καὶ συντριβέντα ⁸. Εἰς τοῦ Κρησίλου τὸν χαλκοῦν ἐκεῖνον Διῖτροφῆν, τὸν κατατετοξευμένον, διακρίνονται τὰ τελευταῖα ἔχνη τῆς σθεννυμένης ζωῆς ⁹. Πρὸς τὰ δεξιὰ ὁ μέγας χαλκοῦς Ἴππος, ἐξ οὗ φαίνονται προκύπτοντες ὀπλοφόροι, εἶναι ὁ Δούριος, ἀνάθημα μὲν Χαι-

(1) Ἀριστοτ. Παναθην. σ. 149.— (2) Ἰδ. σελ. 19, σημ. 12.— (3) Πaus. Α, 28.— (4) Θουκ. Α, 93. (5) Πaus. Α, 22.— (6) Ἀριστφ. Θσμφρ. 1136— 1142.— ΠΙ. 35 54.— (7) Πaus. αὐτ. 23.— (8) Πλούτ. Περ. 13.— ΠΙ. 22, 40.— 34, 19.— Πaus. Α, 23.— Ant. Hell. I, N. 43.— (9) Πaus. Α, 22.— ΠΙ, 34 19.— Ant. Hell. I. N. 42.

ρεδήμου (*), ἔργον δὲ Στρογγυλίωνος ¹ • πρὸς τ' ἀριστερά δὲ, τὸ μέγα χαλκοῦν τέθριππον εἶναι τὸ πρῶτον μνημεῖον μεγάλου πολεμικοῦ τῶν Ἀθηναίων κατορθώματος ². Ποῖον δὲ θαῦμα καλλιτεχνίας ὁμοῦ καὶ χαλκοπικτῆς ἢ κολοσσιαία αὕτη Ἀθηναῖ, ἡ τεσσαρακοντάπηχυς, ἥς ἡ αἰχμὴ καὶ ὁ λόφος προσλαμβάνουσιν ὑπὲρ τὸν Παρθενῶνα τοῖς καταπλέουσιν ἐκ Σουνίου, ἥς δὲ τὸ ἀρειμάνιον ἦθος καὶ ἡ προτεταμένη ἀσπίς ἐμποιοῦσι τρόμον τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ἐπερχομένοις ἐχθροῖς! Εἶναι τοῦ Φειδίου ἢ *Πρόμαχος*, ἡ ἐκ τῆς δεκάτης τῶν ἐν Μαραθῶνι λαφύρων κατασκευασθεῖσα ³. Τὴν μακρὰν δ' ἐκείνην τῶν συμπλεγμάτων σειρὰν, τὴν κοσμοῦσαν τὸ Κιμώνιον τεῖχος ὑπὲρ τὸ Θέατρον διὰ παραστάσεως τῶν μαχῶν κατὰ τῶν Γιγάντων, τῶν Ἀμαζόνων, τῶν Περσῶν καὶ τῶν Γαλατῶν, προσήνεγκε δῶρον ταῖς Ἀθήναις ὁ μεγαλοπρεπὴς Ἀταλος ⁴.

Ἄλλ' ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ μυρίων τούτων ἔργων τῆς γλυπτικῆς ἀποσπᾷ τὴν προσοχὴν ἡμῶν τὸ θαυμάσιον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μεγαλοῦργημα, ὁ Παρθενῶν, ὅστις στέφει τὴν Ἀκρόπολιν ὡς ἡ Ἀκρόπολις στέφει τὴν πόλιν. Ὁ Ἰκτῖνος ἐγκοδόμησεν αὐτὸν, ἀξίαν κατοικίαν τῆς περιφήμου χρυσελεφαντίνης Ἀθηναῖς τοῦ Φειδίου, καὶ οὐδέποτε ἡ τέχνη παρήγαγέ τι ἐφάμιλλον ἢ τοῦ ναοῦ τούτου ἢ τοῦ ἐνιδρυμένου ἀγάλματος. Ἡ ὄψις αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Προπυλαίων εἶναι πρὸ πάντων καταπληκτικὴ, διότι ὑπερέχων αὐτῶν καθ' ὅλον τὸ ὕψος των, παριστᾷ ἡμῖν συγχρόνως, ἐν ᾧ εἰσερχόμεθα, τὴν ἀνάπτυξιν δύο πλευρῶν του, μεθ' ὅλου τοῦ πλούτου τῶν κιόνων καὶ τῶν γλυφῶν αὐτῶν. Συμπληροῦν δὲ τὴν μεγαλο-

(1) Πaus. A, 23.---Σχλ. εἰς Ἀρστω. Ὅρν. 1128.---Ἡσύχ. φ. Δούριος,--- Ant Hell. I. N. 41.--- (2) Πaus. A, 28.---Ἡρόδ. E, 77.---(3) Πaus. αὐτ.---Δημ. Προπρσβ. ρέ.--- Ζώσιμ. E, 6.--- (4) Πaus. A, 15,--- Πλούτ. Ἀντωνίν. 60. (*) Γίου Εὐαγγέλου, οἰκέτου τοῦ Περικλέους. Πλούτ. Περ. 16

πρεπῇ θεάν, ἐκτείνει πρὸς τ' ἀριστερὰ ἐπίσης τὰς δύο πλευ-
ράς του τὸ διὰ Καρυατίδων, δι' ἰωνικῶν κιόνων καὶ διὰ χαρι-
εστάτων ἀνθεμίων περιττῶς κεκοσμημένον Ἑρεχθεῖον, ναὸς
διπλοῦς, τὸ σεβασμιώτατον καὶ ἀρχαιότατον τῶν ἐγχωρίων
ἱερῶν, θέατρον τῆς ἔριδος μεταξὺ Ποσειδῶνος καὶ Ἀθηνᾶς
περὶ τῆς κυριαρχίας τῆς χώρας, περιέχον καὶ τοῦ μὲν τὸ
φρέαρ καὶ τὰ τῆς θείας τριαίνης ἵχνη, καὶ τῆς δὲ τὴν ἐλαίαν,
προμήτορα πάντων τῶν ἐλαιῶνων τῆς Ἀττικῆς, καὶ προσέτι τὸ
οὐρανίθην πεσοὺν ἔδος τῆς Πολιάδος, καὶ τοὺς τάφους τῶν
γῆγενῶν Ἑρεχθέως καὶ Κέκροπος 1 .

Ἄλλ' αἱ θυσίαι ἐπερατώθησαν, καὶ παρεδόθη ὁ πέπλος τῇ
ἱερείᾳ. Τὸ τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος ἀφίδρομα 2 , τὸ πρὸ
τοῦ Παρθενῶνος, ναὸς ὃν οὐ μέγας 3 , οὐδὲν ἔχει ὅπως μᾶς
ἀναχαιτίσῃ. Περὶ δὲ τὸν ὀπίσω τοῦ Παρθενῶνος περιφερῇ
ἐκεῖνον ναῖσκον τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Αὐγούστου 4 μηδόλως
διατρίψωμεν. Εἶναι ἔργον δουλικῶν ἡμερῶν, καὶ προῖόν δου-
λικοῦ φρονήματος.

Ἄφ' οὗ λοιπὸν ἔρημος ἔμεινεν ἡ Ἀκρόπολις, καταλίπωμεν
αὐτὴν καὶ ἡμεῖς· καὶ, ἂν πρὸ τῶν ἱερῶν τῆς Γῆς καὶ Χλόης,
τῆς Πανδῆμου Ἀφροδίτης, καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ 5 διαβάντες,
ἐπισκεφθῶμεν τὴν κορυφὴν τοῦ Μουσειοῦ, ὅπου ἐτάφη Ἀν-
τίγονος ὁ Φιλόπαππος, ὁ ἔκγονος τοῦ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων
ἐκθρονισθέντος βασιλέως τῆς Κομμαγενῆς, ἔξομεν χαρμόσυνον
θέαμα, ἀφ' οὗ ἐπῆλθεν ἡ νύξ, τὸν ἔξω Κεραμεικὸν ὅλον δια-
τρεχόμενον ὥς ὑπὸ μυριάδων διαττόντων ἀστέρων, ἀπὸ τοῦ
βωμοῦ τοῦ Προμηθέως ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ μέχρι τοῦ Διπύλου 6 ,

(1) Πaus. A, 26, 27.—Ant. Hell. I, N. 56---60.—Thiersch, Ueb.
d. Erechtheion, in den Abh. d. Münch. Acad. 1843.—Πρακτ. τῆς
ἐπὶ τοῦ Ἑρεχθ. ἐπιτρ. 1853, κτλ.—(2) Πaus. A, 23.—(3) Σωζόμενα
λεβάννα. — (4) C. J. N. 478.—(5) Πaus. A. 21, 22. — (6) Αὐτ. 30.—

διότι εἰς συμπλήρωσιν τῆς πανηγύρεως τελεῖται αὐτόθι νυκτερινὴ λαμπαδηφορία ¹ .

Ἐὰν δὲ θέλωμεν νὰ ἰδῶμεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα ἐκ τοῦ Λυκαβητοῦ, ὡς ὁ Μέτων τὸν ἔβλεπεν ² , ἀναβῶμεν ἀμ' ἔω κάτωθεν τοῦ Μουσείου τὸν ὁμαλὸν ἐκεῖνον λόφον, ὅστις εἶναι ἡ Πνύξ. Ἡ θέσις εἶναι ὑψηλὴ, ὡς περὶ τῆς Πνυχὸς μαρτυρεῖται ³ , καὶ ὡς ἐκεῖνη, προσεχῆς τῷ Μουσείῳ καὶ τῇ ἀγούσῃ πρὸς τὴν Πειραικὴν πύλιν ⁴ , καὶ ἀφορῶσα, ἡ μόνη μάλιστα ἀφορῶσα συγχρόνως πρὸς τὰ Προπύλαια, τὴν θάλασσαν καὶ τὴν Ἀρσειὸν Πάγον ⁵ , καὶ προσέτι, ὡς ἦν ἡ Πνύξ, πλήρης λάκκων, πιθακνίων καὶ οἰκοπέδων ⁶ . καὶ ὡς εἰς ἐπίμετρον ἀποδείξεως, ἰδοὺ προσκρούει ὁ ποῦς ἡμῶν εἰς ἐνεπίγραφον λίθον, φέροντα ἐν ἀρχαίοις γράμμασι τὰς λέξεις: «*Ὁρος Πνυχός*» ⁷ . Εἰς τούτου τοῦ λόφου τὴν κορυφὴν συνεπυκνοῦτο τὸ πάλαι ὁ δῆμος, ἀφ' οὗτο ὁ Κλεισθένης ἴσως, ἐκ τῆς ἀγορᾶς μετέφερεν αὐτόθι τὴν ἐκκλησίαν ⁸ . Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς κατέστρεψε τὸ ἀφελῶς μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ἀνάκτορον τῆς κυριαρχίας τοῦ δήμου, ὅταν ὠχύρου τὴν πόλιν, καὶ διήγαγε τὸ τεῖχος ⁹ δι' αὐτοῦ τοῦ τόπου τῶν συνελεύσεων, εὐθὺς ὀπίσω τοῦ βήματος. Ἔσπευσεν ὁμῶς νὰ διασκευάσῃ ἀμέσως ἕτερον βῆμα τοῦ πρώτου ἐπιφανέστερον, ἱσοπεδώσας τὴν ὑπ' αὐτὸ κλιτὺν, τοὺς ὀγκώδεις λίθους, οὓς οὕτως ἐξῆγεν, εἰς ἔρεισμα τῆς νέας πλατείας μεταχειρισθεῖς, καὶ ἐξ αὐτοφουῶς

(1) Ἀρπ.---Σουῖδ.---Ἡσύχ.---Φώτ.---Φαβορ. φ. Λαμπαδηφορία. α.—Bekk. Anecd. gr. I, σ. 277.—(2) Φιλόχ. ἐν Σουῖδ. φ. Μέτων.---(3) Πλούτ. Νικ. 7.---Ἀρστροφ. Ἰππ. 312 κτλ.---(4) Πλούτ. Θησ. 27.---Θεμ. 19.---(5) Λουκ. δις κατηγ. 9.---Ἀρπ. φ. Προπύλαια ταῦτα.---Αἰσχ. Πρπρσβ. κέ.---Ἀρστροφ. Ἰππ. 812.---Πλούτ. Θεμ. αὐτ.---(6) Αἰσχ. κ. Τιμάρχ. κέ.---Ἀρστροφ. Ἐκκλ. 244.---Ἰππ. 799.---(7) Ant. Hell. II, N. 889.---(8) Πλούτ. Σόλ. 30.---Ἀρπ. φ. Πάνδημος.---(9) Φιλόχ. ἐν Σουῖδ. φ. Μέτων, καὶ τὰ σωζ. ἔγνη.

βράχου τὸ μέγα βῆμα λαξεύσας, ὡς οἰωνιζόμενος ἄσειστον τὴν κρηπίδα τῆς τοῦ λόγου ἐλευθερίας. Ὅταν ὁμως οἱ μεταγενέστεροι εἶδον δύο βήματα, ὧν τὸ μὲν ἄνω, καὶ ἐπιθλέπον τὴν θάλασσαν, ἀφ' οὗ εἶχε καταπέσει τὸ τεῖχος, τὸ δὲ κάτω, καὶ ἀποθλέπον πρὸς τὴν ξηρὰν, ἐμυθολόγησαν τότε ὅτι οἱ Τριάκοντα ἀπέστρεψαν αὐτὸ ἀπὸ τῆς θέας τῆς εὐρείας θαλάσσης, ἥτις ἠύρυνε καὶ ἐξῆρε τῶν Ἀθηναίων τὸ φρόνημα, καὶ ἐξέκαie παρ' αὐτοῖς τὸν ἔμφυτον ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας. Ἐλεγον δὲ ταῦτα, ὡς ἂν ᾔην δυνατὸν ἐκ τοῦ ἄνω βήματος νὰ ἐφαίνετο ἡ θάλασσα, ἐν ὅσῳ ἔτι τὸ τεῖχος διήρχετο ὀπίσω αὐτοῦ, ἢ ὡς ἂν ᾔην ἀναγκαῖον εἰς τ' ἀλγυῆ ἐγκλήματα τῶν αἰμοβόρων ἐκείνων τυράννων νὰ προστεθῶσι καὶ ἕτερα φανταστά, ὅπως καταστήσῃσι τὴν μνήμην αὐτῶν ἀποτρόπαιον.

Ἄλλοτε ᾔην ὁ βράχος οὗτος τὸ πολιτικὸν κέντρον τῆς οἰκουμένης. Ὅταν ἤρετο σημεῖον ἐν ἀγορᾷ¹ καὶ ἐκκρύπτετο ἐκκλησία, ἔσπευδεν ἐνταῦθα ὁ δῆμος ὁ κυανοτροῶς², τὸ μεμιλτωμένον φεύγων σχοινίον³, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπιθυμῶν τὸ τριώβολον⁴, καὶ καὶ κατελάμβανε θέσεις ἐπὶ τῶν πετρῶν⁵, τὰ πρῶτον ξύλον τοῖς Πρυτάνεσι καταλείπων⁶. Ἀμα δ' ὁ κήρυξ, τὸ καθάρσιον ὕδωρ περιαγαγὼν⁷, ᾔρχετο εἰς τὸν Ἰππατον Δία, ὅστις ᾔην ἰδρυμένος παρὰ τὸ βῆμα⁸, καὶ ἀράς εἰπὼν κατὰ τῶν πονηρῶν καὶ τῶν δωροδόκων⁹, ἠρώτα “τίς ἀγορεύειν βούλεται”, τότε φωνὴ βροντώδης ἀντήχει ἀπὸ τοῦ βήματος, πόλεμον ἢ εἰρήνην τοῖς Ἑλλήσιν ἐπισείσῃσα, καὶ ἐπέφρισε τὸ ἀκροώμενον πλῆθος, ὡς ὁ πόντος ὑπὸ πνεῦμα

(1) Ἀρσφ. Θσμφρ. 278, μετὰ Σγλ.---(2) Αὐτ. Ἰππ. 41,---(3) Αὐτ. Ἀχρν. 22, μετὰ Σγλ. --- Πολυδ. Η, 102. --- (4) Ἀρσφ. Ἐκκλ. 284, 315, 414,---(5) Αὐτ. Ἰππ. 783,---(6) Αὐτ. Ἀχρν. 27,---(7) Αἰσχ. κ. Τιμάρχ. ζ'. --- (8) C. J. N. 495---506,---(9) Δειν. κ. Ἀρισταγ. ζ'.

ἀνέμου¹, καὶ ἐκινεῖτο ἡ Ἑλλάς, καὶ ἔτεινον τὸ οὖς τὰ ἔθνη, ὣν ἡ τύχη ἐνταῦθα ἐκρίνετο. Ἐκτοτε ἔρημος ἦν ἡ Πνύξ, καὶ βωβὸς ἦν οὗτος ὁ λίθος, μέχρις οὗ ἐθέρμανεν αὐτὸν αὖθις ἡ πρώτη τῆς ἐλευθερίας ἀκτίς, καὶ, ὥς εἰς τὸν τοῦ Μένονος, τῷ ἀπέδωκε τὴν φωνήν.

Ἐν ᾧ δ' ἐνταῦθα κρατεῖ τοῦ βήματος² ἡ πολιτικὴ σπουδαιολογία, ἐκεῖ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν χρησιμοδοτεῖ ἡ τοῦ δράματος Μοῦσα, οὐχὶ ὅπου κάμπτονται αἱ συχναὶ ἐκείναι ἀφίδες τοῦ Ῥαείου, δὲ ὁ βαθύπλουτος Ἡρώδης ἀνήγειρε τῇ μνήμῃ τῆς γυναικὸς τοῦ Ῥηγίλλης³, ἀλλὰ μετὰ τὴν στοὰν τοῦ Εὐμένους⁴, ὑπὲρ τὰς Λίμνας, ὅπου περὶ τὸ νῦν Νοσοκομεῖον ἦν τὸ Ληναῖον, περιέχον χρυσελεφάντινον τὸν Διόνυσον, περίφημον ἔργον τοῦ Ἀλκαμένους⁵. Ἐνταῦθα κατὰ χρόνους τακτοὺς, ἰδίως δ' ἐπὶ τῶν μεγάλων Διονυσιακῶν ἑορτῶν, συρρέουσιν ἔωθεν⁶ αἱ τρεῖς μυριάδες τῶν Ἀθηναίων⁷, καὶ οὐ μόνον οἱ πολῖται, οἵτινες τὸ θεατρικὸν διώβολον λαβόντες⁸, δίδουσιν αὐτὸ τῷ θεατρῶνῃ εἰς εἰσιτήρια, ἀλλὰ καὶ πλείστοι ξένοι ἐρχόμενοι τότε νὰ προσφέρωσι ταῖς Ἀθήναις τὸν φόρον τῆς ὑποταγῆς καὶ τοῦ θαυμασμοῦ των⁹. Ἦδη καταλαμβάνονται τὰ ἐδῶλια, καὶ ἐπὶ μαλακῶν προσκεφαλαίων¹⁰ καθέζονται οἱ μὲν ἄρχοντες μετὰ τῶν ξένων πρέσβων εἰς τὰς πρώτας κερκίδας¹¹, οἱ πολῖται καὶ αἱ πολίτιδες ἐν ταῖς μέσαις¹², οἱ δὲ λοιποὶ ξένοι εἰς τὰς τελευταίας¹³, καὶ οἱ δοῦ-

(1) Δημ. Πρπρσβ. γγ'.---(2) Ἀρστω. Εἰρ. 679.---(3) Πaus. Ζ, 20.---(4) Vit. V. 9.---(5) Πaus. Α. 20.---(6) Ἀρστω. Ὀρν. 784.---Αἴσχ. x. Κτησ. κά.---(7) Πλάτ. Συμπ. 4, Πιθανῶς ὅχι ὅλοι ὁμοῦ.---(8) Οὐλπ. εἰς Δημ. Ὀλυνθ. Α, α.---(9) Ἀρστω. Ἀχρν. 510. 650, μετὰ Σχλ.---Ἰσοκρ. π. Εἰρήν. 29.---(10) Αἴσχ. x. Κτησ. κά.---Πρπρσβ. λή.---Θεόφρ. Χαρ. Β.---(11) Αἴσχ. x. Κτησ. αὐτ.---Ἀρστω. Ἰππ. 704.---(12) Ἀρστω. Εκκλ. 23, μετὰ Σχλ.---(13) Πολυδ. Θ. 44.

λοι ἴστανται ὄρβιοι εἰς τὴν ὑπεράνω τοῦ κοίλου στοάν. Ὁ Χορὸς ἤδη προχωρεῖ ὑπορχούμενος, καὶ ἄδων περικυκλοῖ τὴν Θουμέλην. Ἡ αὐλαία καταβιδάζεται. Ἐνδοξος ἡμέρα διὰ τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν! Ἀπὸ κοθόρνου ὀμιλοῦσι τῶν Θεῶν τὴν γλῶσσαν τὰ ἀνθρώπινα πάθη, καὶ ἐρμηνεῖς αὐτῶν εἰσὶν ὁ βαθὺς Σοφοκλῆς, ὁ τρυφερὸς Εὐριπίδης, ὁ δριμύς Ἀριστοφάνης. Εἴς τινάς¹ διήρκει ἡ εὐγενὴς αὐτῇ τῶν ὑψίστων ἐμπνεύσεων σταδιοδρομία, ἧς ἄθλα εἰσὶν αἱ τῶν λαῶν ὄλων χειροκροτήσεις, καὶ δόξα δι' αἰώνων ἀθάνατος. Μεγάλῃ πρὸ πάντων εἶναι ἡ χαρὰ τοῦ Χορηγοῦ, ὅστις ἰδίᾳ δαπάνῃ συνήγαγε καὶ ἐδίδαξε τὸν χορὸν τοῦ νικήσαντος δράματος, διότι ἡ νίκη κυρίως εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται, καὶ εἰς αὐτὸν δίδοται τὸ ὕλικόν αὐτῆς βραβεῖον, ὁ Τρίπους. Τοῦτον αὐτὸς πρὸς τιμὴν ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς φυλῆς ἣ ἀνήκει καὶ ὑπὲρ ἧς ἐδαπάνησεν, ἀνατίθῃσι τοῖς Θεοῖς ἐπὶ περιφανοῦς τινας βάσεις, ἣ πολλὰκις καὶ ὄλου ναῖσκου δίδωσι σχῆμα καὶ διαστάσεις². Οὕτως ἐπὶ Ἀλεξάνδρου διεκόσμησεν ὁ Θρασύλλος εἰς περικαλὰς μνημεῖον τὸ σπήλαιον τοῦτο τὸ ὑπὲρ τὸ Θέατρον³, καὶ ἔτεροι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀνήγειρον τοὺς ὑπὲρ τὸ σπήλαιον δύο κίονας, καὶ ὁ Λυσικράτης τὸ χαριέστατον ἐκεῖνο στρογγύλον ναῖδιον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς τὸ Πρυτανεῖον⁴, ἧτις ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν κοσμοῦντων αὐτὴν τοιούτων μνημείων ὀνομάσθη ὁδὸς τῶν *Τριπόδων*⁵.

Δι' αὐτῆς ἀπέρχονται οἱ πλεῖστοι τῶν θεατῶν πρὸς τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Ἀλλ' ἡμεῖς τορευθῶμεν τὴν πρὸς τὴν Ἐνεακρουνον, τὴν πηγὴν ἣν ἐκόσμησαν οἱ Πεισιστρατίδαι ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ Ἰλισσοῦ, ἧτις δὲ πρὶν καὶ μετὰ τὴν ἀκμὴν τῶν

(1) Πλούτ. Εἰς πρεσβ. πολιτ. 3.---Αὐτ. π. φυγ. 10.---(2) Αὐτ. Νικ. 3.---

(3) C. J. N. 224,—(4) Αὐτ. Ν. 221.—(5) Πaus. Α, 20.

Ἀθηνῶν ἐλέγετο Καλιβρόη ¹. Καὶ πέραν μὲν αὐτῆς βλέπομεν ἐπὶ τῶν λόφων τοὺς ναοὺς τοῦ Εὐκλείας, τῆς Δήμητρος, καὶ τοῦ Τριπτολέμου ², ἐντεῦθεν δὲ τὸ Ὠδεῖον, ὃ οἰκοδόμησεν ὁ Περικλῆς ἐκ τῶν ξύλων τοῦ Περσικοῦ στόλου, τῶν ἐκθρασθέντων εἰς τὴν παραλίαν ³, πολυέδρον καὶ πολύστυλον μετὰ περιφεροῦς ὀροφῆς, κατὰ τὸ σχῆμα μάλιστα τῆς τοῦ Ξέρξου σκηνῆς ⁴, διὰ λόγους ἀκουστικούς. Ἀλλ' ἀντὶ πρὸς ταῦτα, στραφῶμεν μᾶλλον πρὸς τὸν παρακείμενον περίβολον τοῦ Ὀλυμπίου, τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου διπεριπτέρου ναοῦ, εἰς οὗ τὴν οἰκοδομὴν τοσοῦτοι αἰῶνες συνετέλεσαν, καὶ τοσοῦτοι συνεισέφερον ἡγεμόνες, ἀπὸ Δευκαλίωνος μέχρις Ἀδριανοῦ ⁵. Ἀλλ' ἀποφύγωμεν τὴν ἀλαζῶνα ταύτην πύλην, ἐφ' ἧς ὁ Ῥωμαῖος οὗτος διὰ τινὰ μικροφιλότημα δῶρα ἀξιοῖ μετὰ κόμπου νὰ ἐξώσῃ τὸν Θησέα ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ νὰ σφετερισθῇ τὰς μεγάλας σελίδας τῆς ἱστορίας των ⁶. Ἐξέλθωμεν μᾶλλον τῆς πόλεως παρὰ τὸ Πύθιον ⁷ καὶ παρὰ τὸ Δελφίνιον, τὸ δικαστήριον τῶν ἐνδίκων φόνων ⁸, ἀπέναντι τῆς Θεάτρου πολυτελεστεράς ἐκείνης χαράδρας, ἥτις εἶναι τὸ στάδιον τὸ Παναθηναϊκόν. Ὁ Λυκοῦργος διεσκεύασεν αὐτὸ πρῶτος τοῖς γυμνακοῖς ἀγῶσι, μετὰ ταῦτα δὲ διεκόσμησεν αὐτὸ πλουσιώτατα Ἡρώδης ὁ Ἀττικὸς, δαπανήσας τὸ πλεῖστον τῆς Πεντελτικῆς λατομίας ⁹.

Δροσεραὶ εἰσὶ κατὰ τὴν δεξιὴν αἱ ὄχθαι τοῦ Ἰλισσοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν ὥραϊος διαπρέπει ἐφ' ὕψηλοῦ ὁ ναὸς τῆς Ἀγροτέρας Ἀρτέμιδος ¹⁰. Προσαναβῶμεν τὸν ῥοῦν περιδιαβάζοντες, καὶ πρὸς τῇ βωμῷ τούτῳ εὐξώμεθα ταῖς Μούσαις ¹¹,

(1) Θουκ. Β, 15.---(2) Πaus. Α. 14.---(3) Vit. V, 9.---(4) Πλούτ. Περ. 13.---(5) Ἀρσ. πολ. Ε, 11.---Vit. VII, Praef.---Paus. Α, 18. --- (6) Αἱ ἐπὶ τῆς Πύλης ἐπιγραφαί.---(7) Θουκ. Β. 15. --- Paus. Α, 19.---Στρεβ. σ. 404.---(8) Paus. αὐτ. καὶ 18.---Δημ. ζ. Ἀριστοκρ. κς.---Λυσ. π. Ἐρατ. φ.---(9) Paus. Α, 19.---(10) Αὐτ.---(11) Αὐτ.

ἴσως ἐπινεύσει αὐτῶν ἐντύχωμεν ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῇ ἐκείνην πλάτανον τῷ Σωκράτῃ μετὰ τοῦ Φαίδρου παρὰ τὸν εὖοσμον ἄγνον ἐπὶ τῆς πόης καθήμενον, τοὺς γυμνοὺς πόδας εἰς τὸ δροσερὸν ὕδατιον λούοντα¹, καὶ ἐν ἀφελεῖ λόγῳ τὰ ὑψηλότερα τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς διδάγματα ἀφηγοῦμενον.

Ἄλλὰ μεταξὺ βαδίζοντες, ἀφίχθημεν κατὰ τὴν Ἑκκλησιαστικὴν περίπου σχολήν. Τὸν παρακείμενον μέγαν τοῦτον περίβολον τοῦ Λυκείου Ἀπόλλωνος² διεκόςμησαν ὁ Πεισίστρατος, ὁ Περικλῆς, καὶ ἔσχατος ὁ Λυκοῦργος, εἰς πολυτελεῆς Γυμνάσιον ἀσκήσεων στρατιωτικῶν καὶ σωματικῶν, καὶ εἰς αὐτοῦ τοὺς τερπνοὺς περιπάτους ὁ μέγας Ἀριστοτέλης ἐνασκαῖ τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν³, ὑψῶν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ὕλης εἰς τὰ αὔλα, ἀπὸ τῶν ὑστέρων εἰς τὰ πρότερα, ἀπὸ τῆς πλάσεως εἰς τὸν πλάστην.

Τοῖς Περιπατητικοῖς δὲ καὶ ἡμεῖς συγγενόμενοι, μὴ δυνήσωμεν πρὸς τὸν περαιτέρω περίπατον. Τὸ σῦδενδρον τοῦτο χωρίον⁴, τὸ ὑπὸ τὸν τάφον τοῦ Ἰσοκράτους⁵, εἶναι τὸ *Κυνόσαργες*, γυμνάσιον καὶ αὐτὸ, ἐν ᾧ ἀσχοῦνται οἱ νόθοι, ἀλλὰ νόθοι ὡς ὁ Θεμιστοκλῆς⁶, οἱ ἡμιπολίται τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐν ᾧ φιλοσοφοῦσιν οἱ οὐχ ἦττον νόθοι τῆς Σωκρατικῆς σοφίας θιασῶται, οἱ μετὰ τὸν Ἀντισθένη τὴν λατρείαν τῆς ἀκράτου ἐλευθερίας μέχρι τῆς κυνικῆς ἐκφραύσαντες ἀναιδεΐας⁷. Τὸ χωρίον τοῦτο, ἱερὸν ἄλλοτε τοῦ Ἡρακλέους⁸, τοῦ ἥρωος τῆς σωματικῆς δυνάμεως, μετεποιήθη εἰς Μοῆν τῶν Ἀσωμάτων δυνάμεων, ὅταν καὶ τὸ ὄλον θρήσκευμα ἀπὸ ὀλικοῦ ὑψώθη εἰς αὔλον. Ἐνταῦθα, ὅταν ἐπανῆλθον τροπαι-

(1) Πλάτ. Φαίδρ. σ. 229, 230.---Μάξ. Τύρ. 24, 4.---(2) Μάξ. Τύρ. αὐτ.---(3) Cic. Acad. quæst. I. 4.---Διογ. Λ. Ε, 2.---(4) T. Viv. XXXI, 24.---(5) Ψ. Πλούτ., Β Γ' Ρ. Ἰσοκρ.---(6) Πλούτ. Θεμ., 1.---(7) Διογ. Λ. ΣΤ, 13.---(8) Ἡρόδ. Ε, 63.---Ἀθῆν. ΣΤ, 6.---Πλούτ. αὐτ.

οὔχοι ἐκ Μαραθῶνος, ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἀθηναῖοι¹, ὅπως καλύπτωσι διὰ ξηρᾶς τὴν πόλιν, καὶ ἐπιβλέπωσιν ἐξ ὕψους τὸ Φάληρον πρὸς ὃ ἔπλεον ὁ στόλος τῶν Μήδων.

Ἡ ἐξακολούθησις τῆς ὁδοῦ κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ἤθελε μᾶς φέρει εἰς τοὺς ἐν Ἀλωπεκῇ ὠραίους *Κήπους*² τῆς Ἀφροδίτης, ὧν κατὰ μέρος διετηρήθη ἐν τοῖς Ἀγγελοκήποις καὶ ἡ καλλονὴ καὶ καὶ τὸ ὄνομα. Ἀλλ' ἂν πρὸς δυσμὰς στραφέντες, ὑπὸ τὰς δενδροστοιχίας τῆς λεωφόρου τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Σταδίου, «πορευθῶμεν ἐκ *Λυκείου* εὐθὺς τῆς Ἀκαδημίας τὴν ἔξω τεῖχους ὑπ' αὐτὸ τὸ τεῖχος», θέλομεν, ἐπὶ τὰ ἔχνη τοῦ Σωκράτους κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν βαίνοντες³, ἀφικθῇ μέχρι τέλους εἰς τοὺς δῶν γυμνοὺς γηλόφους, ὧν ὁ μὲν ἀφιέρωται ταῖς *Εὐμενίσιν*, ὁ δὲ τῷ ἱππὶ *Ποσειδῶνι*⁴, δοξασθεὶς διὰ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Οἰδίου, καὶ μάλιστα διὰ τῆς μούσης τοῦ Σοφοκλέους. Τὸ δ' ὀπίσω αὐτῶν τερπνὸν καὶ σύμφυτον ἐκεῖνο ἄλσος⁵, εἶναι ὁ κήπος τοῦ Ἐκαδήμου, ὅστις διετήρησε μέχρις ἡμῶν τὸ περιφνημον αὐτοῦ ὄνομα, δι' ὅλων τῶν αἰώνων τοῦ σκότους καὶ τῆς δουλείας. Ἐκεῖ, μετὰ τῶν βωμῶν τῆς Ἀθηναῖς, τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἑρωτος⁶, ὑπὸ τὰς εὐσχαίους πλατάνους, καὶ παρὰ τοῦ Κηφισοῦ τὰς ἀύπνους καὶ νομάδας ῥοὰς⁷, ἀνὴρ πολὺς, διὰ τοῦ φλογεροῦ βλέμματός καὶ διὰ τῆς χειρὸς δεικνύων τὸν οὐρανὸν, ἐξηγεῖ εἰς ἐνθουσιῶσαν ὁμήγυριν, διὰ φωνῆς ἥς ἡ γλυκύτης ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν τῆς ἀηδόνης, τὴν πλάσιν διὰ τοῦ πλάστου, τὰ ὕστερα διὰ τῶν προτέρων, καὶ κηρύττει μόνην ἀλήθειαν τὴν ἰδεάν, τὰ δ' ὄντα σκιάς αὐτῆς καὶ εἰκόνας,

(1) Ἡρόδ. ΣΤ, 116.---(2) Πaus. Α. 19.---(3) Πλάτ. Λύσις, ι.---(4) Σοφοκλ. Οἰδ. ἐν Κολ. 55.---Paus. Α, 30.---(5) Σοφ. αὐτ. --- Διογ. Λ. Γ, 7.---(6) Paus. Α, 30.---Σχλ. Σοφ. Οἰδ. ἐν Κολ. 57.---(7) Σοφ. αὐτ. 674.

καὶ διὰ τῆς προφητικῆς ἐμπνεύσεως τῆς μεγαλοφυΐας διαβλέπει ὑποφώσκουσαν τὴν πρώτην αὐγὴν τῆς πολυφώτου ἡμέρας, ἥτις μετ' αἰῶνας μέλλει δι' ἀποκαλύψεως νὰ ἐπιλάμψῃ ἐπὶ τὴν γῆν. Ἡ Ἀκαδημία καὶ τὸ Λύκειον, ὡς κεῖνται εἰς τὰ δύο ἀντίθετα ἄκρα τοῦ κύκλου τῆς πόλεως, οὕτω κατέχουσι καὶ τὰ δύο πέρατα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, καὶ αἱ διδασκαλαὶ αὐτῶν ἀλλήλας συμπληροῦσαι διὰ τῆς πράξεως τὴν θεωρίαν, τὴν πεῖραν διὰ τῆς ἐμπνεύσεως, ἀπαρτίζουσι τὸν χρυσοῦν κύκλον τῆς ὑπερτάτης ἀληθείας, πρὸς οὗ τὴν περιφέρειαν τείνουσιν ὡς ἀκτῖνες πάντα τῆς γῆς τὰ φιλοσοφήματα.

Ποῖοι χρόνοι καὶ ποῖα θαύματα! Ὅπου στραφῶμεν, φιλόσοφοι συζητοῦσι τὰς ἀνωτάτας θεωρίας ὧν ποτε ἐπελήφθη ἀνθρώπινος νοῦς, πολιτικοὶ ἄνδρες μεγαλύνουσι δι' ἀρετῆς καὶ συνέσεως τὴν πατρίδα των, στρατηγοὶ τὴν δοξάζουσι, συγγραφεῖς εὐρίσκουσιν ἐν τῇ λόγῳ τὸ ἄκρον ὄριον τοῦ καλοῦ, καλλιτέχναι διαιωνίζουσιν αὐτοῦ τὸν τύπον ἐν λίθῳ καὶ ἐν μετάλλῳ· καὶ τοσοῦτον ἀναρίθμητα πυκνοῦνται τ' ἀριστουργήματα, ὥστε «οὐ δύναμαι δηλῶσαι καθ' ἐν ἑκάστον. *Ἡ γὰρ Ἀττικὴ Θεῶν ἐστὶ κτίσμα καὶ προγόνων ἡρώων* ¹ ».

Τοιαύτη, ὡς ἐν ἀμυδροτάτῳ φωτογραφῇ, ἦν τῆς πόλεως ταύτης ἡ παλαιὰ καὶ ἐξαίσιος ὄψις. «*Ἰδ' εἶς Ἀθῆναι, Θησέως ἡ πρὶν πόλις* ²», Βεβαίως, ἂν ἀπὸ τοῦ φωταυγοῦς ἐκείνου θεάματος στρέψωμεν τεθαμβωμένον τὸ βλέμμα εἰς τὰ περίεξα ἡμῶν, θέλουσι μᾶς φανῇ σκοτεινὰ καὶ εὐτελεῖ τὰ παρόντα· ἀλλὰ μὴ κησμονῶμεν ὅτι μικρὸν ἔτι ἀπέχομεν τῆς ὑσπληγγοῦς τοῦ πολιτικοῦ σταδίου ἡμῶν. Ὑπάρχει δ' ἔτι ἄλλο καὶ ἕτερον τὸ βραδύνον τὴν πρόοδον, ὅτι οὐκ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐν διακαεῖ πίστει μετὰ τοῦ ἱεροῦ Ἀποστόλου λέγοντες· «οὐ γὰρ ἔχομεν ὥδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν ³». Διὰ ταῦτα οὕτε δίκαιον εἶναι, τὰ νῦν πρὸς τὰ τότε παραβάλλοντες, νὰ καταβαλλώμεθα ὑπὸ δυσθυμίας, οὕτε

(1) Ἠγῆσ. ἐν Στρβ. 396.---(2) Ἐπιγραφή ἐπὶ τῆς πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ.---(3) Παύλου πρὸς Ἑβρ. ΙΓ, 14.

ἔμψρον καταβαλλόμενοι νὰ δυνῶμεν. Τὰ μεγαλεῖα τῶν ἐθνῶν δὲν αὐτοσχεδιάζονται, οὐδ' ἀπόνως ἐπιτυγχάνονται. Μακρὰν μὲν ἔτι ἀπέχομεν τῆς ἀνθηρᾶς τῶν προγόνων ἀκμῆς, ἀλλὰ δι' ἡρωϊκῶν ἀγώνων κεκτήμεθα τὸ σπέρμα ἐξ οὗ βλαστάνει ἡ ἀνθις. Ἡ ἐλευθερία ἡμῶν ἐρρίζωθη εἰς αἷμα μαρτύρων, καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ θρόνου καὶ τῆς εὐνομίας δύναται νὰ ἐπαναφέρῃ τὰ θαύματα τῶν παλαιῶν ἡμερῶν. Ταύτην καὶ τὴν ἐλπίδα ὑποτυποῖ κυρίως ἡ σήμερον τελουμένη μνήμη τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου, διότι τὸ Πανεπιστήμιον ἔστιν ἡμῖν τοῦ μέλλοντος τὸ ταμεῖον καὶ ἡ πρωτίστη ἐγγύησις. Ἐξ αὐτοῦ ἐκρέουσι τὰ ζωοπάροχα τῆς παιδείας νάματα, ὧν ἄνευ ἡ γνησία ἐλευθερία ταχέως μαραίνεται, ἐν αὐτῇ παρασκευάζονται καὶ ἀσχοῦνται ἄξιοι αὐτῆς λειτουργοί, καὶ ἐν αὐτῇ αἵρεται τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας τὸ φρόνημα εἰς τὸ ὕψος τῶν παραδειγμάτων τῆς ἀρχαιότητος. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν ἐνδόξοις μάχαις ἀπέδειξαν ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἀπώλεσαν τὴν τῶν προγόνων ἀνδρείαν. Ὑμῖν δ' ὡ νεοὶ τρόφιμοι τοῦ Πανελληνίου τούτου διανοητικοῦ ἐστιατορίου, ὑμῖν ἐναπόκειται ὅταν σχολάζῃ ἡ τῶν πολέμων σημαία, ν' ἀποδείξητε ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φρὴν, καλῶς καὶ δεόντως καλλιεργουμένη, δύναται ἐπίσης νὰ ἐπαναδείξῃ καὶ τὰς μεγάλας τῶν προγόνων ἀστυκὰς ἀρετάς. «Ἔστιν ὑμῖν... τοὺς προγόνους, οὓς ἐπαινεῖτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι. Καὶ γὰρ, εἰμὴ τὰς μάχας, μὴδὲ τὰς στρατείας, μὴδὲ τοὺς κινδύνους, ἐν οἷς ἦσαν ἐκεῖνοι λαμπροὶ, ἐν τοῖς νῦν συμβαίνει μιμεῖσθαι καιροῖς, ... ἀλλὰ τὸ γ' εὖ φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε. Τούτου γὰρ πανταχοῦ χρεῖα ἔστι.» Ταῦτα σᾶς ἐπαναλαμβάνω μετὰ τοῦ μεγαλοφώνου τῆς ἀρχαιότητος ῥήτορος, διότι ὥς ἡ ἐν μάχαις ἀνδρεία, οὕτω καὶ ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ μεγαλύνει καὶ δοξάζει τὰ ἔθνη· καὶ ἂν οὐδετέρων ὀλιγωρήσωμεν, οὐδὲν κωλύει νὰ ἐλπίσωμεν μέλλον τοῦ παρελθόντος ἐφάμιλλον.

(1) Δημ. π. Πρπρσβ. ρδ'.

